VI SPRAWOZDANIE
NACZELNEJ RADY HARCERSKIEJ
za 1925 rok.

UWAGI OGÓLNE.

Szczupłość miejsca zmusza do bardzo lakonicznego dotknięcia tylko najważniejszych spraw. Po linji podnoszenia poziomu ideowego Harcerstwa szło zachęcanie drużyn do „uprawy" poszczególnych punktów Prawa Harcerskiego w poszcz. miesiącach; referat i dyskusja na N. R. H.; zasadnicze referaty na Konferencji Starszyzny w Łodzi (Prawo jako wyraz ideologji, Charakter harcerski i drogi jego osiągnięcia, Duch obywatelski w wychowaniu młodzieży). Konferencja, pierwsza częściowo wspólna druhen i druhów, zgromadziła 87 druhen i 82 druhów, w tem 20 członków K. P. H.

Ze stanu pracy w całym Z. H. P. trudno sobie zdać dokładnie sprawę z powodu nienadesłania, spóźnienia sprawozdań i raportów i wypełnienia ich nie według formularzy. Sprawozdania drukowane wydały Z. O. Kraków, Poznań.

Największym brakiem organizacji naszej jest brak podstaw materjalnych; ludzi na stanowiska instruktorów, wizytatorów i kierowników prac już byśmy dziś znaleźli, gdyby były zapewnione stałe fundusze na umożliwienie im poświęcenia całego czasu dla H. Stąd wynika konieczność energicznej akcji zgromadzenia funduszów. Skutkiem słabości finansowej Z.H.P. jest brak ośrodków pracy, własnych siedzib drużyn i komend. Akcja loteryjna na budowę Stanicy Związkowej w Warszawie, mimo stanowczych uchwał V Zjazdu Walnego, nie powiodła się tak, jak się spodziewano, a przeprowadzenie jej wykazało niestety dosyć częste przypadki nieobowiązkowości i nieumiejętności traktowania spraw finansowych przez członków Z.H.P. Zwraca uwagę fakt, że drużynowi, bardzo często młodzi uczniowie (uczennice), wywiązywali się naogół lepiej z tych obowiązków od wielu osób dorosłych. Analogiczny objaw stwierdzono przy ściąganiu pogłównego: zwrócenie się Naczelnictwa bezpośrednio do drużyn dało odrazu realne wyniki. Akcja loteryjna dostarczyła środków na wizytowanie drużyn oraz na propagandę, bardzo w tym roku ożywioną. Propaganda i akcja „Tygodni harc." w tym roku dość słaba.

Po linji porządkowania spraw materjalnych Z.H.P. szło dążenie do spisania inwentarza całego związku, posiadającego już dziś pewien majątek nieruchomy w 13 darowiznach ziemi i majątek ruchomy w inwentarzu drużyn i komend. Niestety tylko niektóre zarządy oddziałów umiały dostarczyć danych do tego spisu.

Mniejwięcej $^1/_3$ zarządów oddziałów wykazało w tym roku minimalną tylko żywotność, reszta spełniła swe zadanie w różnym stopniu. Wszędzie napotykano się na ogromne trudności z powodu braku ludzi i środków, wskutek czego nie zawsze dała się utrzymać ciągłości i planowości pracy. Utworzony w Naczelnictwie Dział Z. O ma przed sobą b. wielkie zadanie pomocy Z. O. w zorganizowaniu się.

Poziom drużyn charakteryzuje kwalifikacja przy spisie (rejestracji) dorocznej. Na 419 drużyn żeńskich, zakwalifikowano jako harcerskie 17 t.j. 4 %, na 809 drużyn męskich jako harcerskie 156 t. j. 19, 28%. Wiele drużyn zaniedbało nadesłać dane spisowe.

Akcja obozowa rozwija się nadal pomyślnie. Obozów żeńskich było 100, harc.-dni 50115 (w r. 1924— obozów 65, 30910 harc. dni), przyczem na uwagę zasługuje bardzo znaczny wzrost obozowania druhen pod namiotami. Obozów męskich było 240 z harc.-dni w obozach 124.784 (w r. 1924 118, harcer.-dni 60298; bez Zlotu Nar).

W wewnętrznej pracy programowej posunięto się znacznie naprzód, w zakresie drużyn żeńskich przez nowe opracowanie prób żeńskich, lepiej przystosowanych do warunków i potrzeb polskich, analogiczne prace męskie były w r. spr. dopiero w zaczątku; aby zaradzić aktualnej potrzebie programów dla starszych chłopców, przystosowano tymczasem, bez zasadniczych przeróbek, programy angielskie.

Starsze Harcerstwo wykazało pewien postęp w kierunku skupienia rozprószonych dotąd wychowanków drużyn. Przełamano, zdaje się, niechęć czynnych instruktorów do zrzeszania się wspólnie z resztą st. h. Zaczyna zarysowywać się dążność do ujęcia st. h. w drużyny (Lwów, Drużyna Akademicka zależna od Kom. Chor.)

Koła Przyjaciół Harcerstwa rozwijają się jednak w tempie nie nadążającem potrzebom pracy wychowawczej. Działalność kół ogranicza się przeważnie do pomocy materjalnej, czasem bardzo wydatnej. Są jednak chlubne wyjątki, n.p. w Wielkopolsce „więcej niż połowa kół zdołała nawiązać przyjacielski stosunek z swą drużyną i udzielać poparcia moralnego i czynnej współpracy" biorąc udział w życiu drużyn, gawędach, wycieczkach, obchodach; w Krakowie zorganizowano sekcję opieki życia towarzyskiego młodzieży, na Pomorzu koła zdobywają nowych członków, zaczynają się interesować pracą drużyn, co podnosi zapał młodzieży, również na Wołyniu zwiększa się zainteresowanie. Bardzo

Komisja Wewnętrzna załatwiała sprawy bieżące, administracyjne i organizacyjne, odbyła 18 zebrań.

Komisja Zagraniczna, koordynująca prace działu zagranicznego, wydziału międzynarowego G. K. Ż., wydziałów zagranicznych G. K. Ż. i G. K. M. odbyła 4 zebrania.

Ilość działów Naczelnictwa rozszerzyła się wskutek powołania Nacz. Kapelana Związkowego na prawach kierownika działu, utworzenia działu Zarządów Oddziałów i nadania Zarządowi C. Komisji Dostaw praw działu.

Stosunki zewnętrzne. W stosunkach zewnętrznych N. dążyło do podkreślenia znaczenia Harcerstwa w państwie i spełeczeństwie.

Naczelnictwo przedstawiło się 12 października Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej, który łaskawie wysłuchał sprawozdania z bieżących prac i zamierzeń Naczelnictwa, udzielił łaskawie lokalu na Zamku dla Wydziałów Zagranicznych. Naczelny Kapelan Związkowy uzyskał błogosławieństwo Ojca Świętego Piusa XI dla członków Z.H.P. i ich rodzin z okazji Roku Jubileuszowego. N. utrzymywało stały i bliski kontakt z władzami państwowemi a mianowicie: — z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, z Min. Spraw Wojskowych, z Generalną Dyrekcją Służby Zdrowia w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, z Min. Kolei Żelaznych, z Min. Pracy i Opieki Społecznej, z Urzędem Emigracyjnym i Min. Skarbu.

Współdziałano lub utrzymywano kontakt także z szeregiem instytucyj społecznych: z Ligą Przeciwalkoholową, z organizacjami zrzeszonemi w Komitecie Stowarzyszeń Przysposobienia Wojskowego, z Ligą Obrony Moralnej, z Ligą Pracy, komitetem budowy pomnika Juljusza Słowackiego, Komitetem uczczenia Rocznicy Hołdu Pruskiego, w Kom. Polskim IV. Międzyn. Kongr. Wych. Moralnego, z Komitetem Wykonawczym Przewiezienia Nieznanego Żołnierza i Złożenia zwłok, z wydawnictwem Rocznika Pedagogicznego, z Harcerskim Komitetem Popierania Przemysłu i Handlu Polskiego, z Turing Clubem, Ligą Niezapominajki, Czerwonym Krzyżem, Związkiem Obrony Kresów Zachodnich, Polskim Tow. Emigracyjnem, Stow. Samopomocy Społecznej, Kasą im. Mianowskiego, Ligą Rzeczną i Morską, Związkiem Lekko Atletycznym, Zarządem Gł. Pol. Organ. Woln., Kom. II Nar. Zaw. Strzeleckich, Tow. Cyklistów, ze Składnicą Abstynencką w Poznaniu, Polską Ajencją Telegraficzną i szeregiem in.

Sekretarjat Generalny pełnił ponadto zwykłe czynności sekretarskie, utrzymywał kontakt z sekretarzami zarządów oddziałów.

Korespondencja.

	wpłynęło	wyszło
Sekretarjat Generalny	434	3.080
Główna Katera Męska	2.271	1.630
„ „ Żeńska	949	268
Dział Skarbowy	420	2.163
Wydz. Wykonaw. St. Harc.	60	84
Dział K. P. H.	56	141
„ Zagraniczny	289	417
„ Wydawnictw	140	250
„ Propagandy	60	6.694
Ogółem:	4679	14727

(W r. 1924 wpłynęło 4479, wyszło 4910).

Powyższe zestawienie nie obejmuje koresp., Komisji Loterji. Działy: Propag. i Zagr. nie korzystały z pomocy kancel. głów. Nacz.

Rozkazów N. Z. H. P. wydano 29.

Listów Okólnych wydano 6.

NACZELNY KAPELAN ZWIĄZKOWY.

Opracowano krótki rozdział w ogólnym regul. wewn. Z. H. P. o kapelanach harcerskich. Kapelani Harcerscy, a więc i Nacz. Kap. Zw., winni być mianowani przez Władze Kościelne, ponieważ od nich tylko mogą otrzymać potrzebną juryzdykcję do sprawowania swych obowiązków, akcja Nacz. Kap. Zw. musiała zatem być zawieszona do czasu formalnego mianowania Kościelnego.

Pismem z dn. 29/XI—25 r. l. 6103 J. Emin. Ks. Kardynał ALEKSANDER KAKOWSKI Arcybiskup Metropolita Warszawski, na wniosek Naczelnictwa mianował Ks. Antoniego BOGDAŃSKIEGO Naczelnym Kapelanem Związkowym i udzielił mu potrzebnej juryzdykcji Kościelnej, (p. rozk. N.Z.H.P. l. 27. z dn. 25 XI 25).

W pierwszych zaraz dniach grudnia Nacz. Kap. Zw. zwrócił się do wszystkich Zarządów Oddziałów i Komend Chorągwi, prosząc w myśl Regul. Wewn. Z.H.P. o przedstawienie wniosków do nominacji Kapelanów Oddziałów, wzgl. Chorągwi.

Wnioski zaczęły napływać po 1 Stycznia 1926 r. i były zaraz kierowane do odpowiednich Kurji Djecezjalnych o mianowanie Kanoniczne Kapelanów Oddziałów i Chorągwi, co też poszczególne Kurje już przeprowadziły.

Pozostało jeszcze kilka Zarządów Oddziałów, które nie nadesłały swych wniosków, lub zapowiedziały ich zgłoszenie w terminie późniejszym — co, oczywiście, nie wpływa dodatnio na bieg spraw organizacyjnych duszpasterstwa Z.H.P.

Ks. Kapelan Związkowy z dhem Mieczysławem Dybczyńskim wzięli udział w pielgrzymce skautów katolickich świata do Rzymu z dn. 3—8.IX. 1925 r.

Zamierzenia Nacz. Kap. Zw. na rok 1926 streszczają się w dwuch punktach:

1. organizacja kanoniczna duszpasterstwa na terenie Z.H.P.
2. wyszkolenie instruktorskie Kapelanów Harceskich na specjalnym Kursie Instruktorskim dla Kapelanów Z. H. P. w Łękawie.

ujemnym przejawem jest brak poczucia łączności kół z całym Z. H. P., niechęć do rejestrowania się i wpłacaniu tak niskich przecież opłat. Rodzice odnoszą się do H. przychylnie, ale większość biernie, „większa część rodziców przejęta jest redukcjami, a o dziatwie prawie zupełnie nie myśli“, (n.p. Brześć).

Społeczeństwo darzyło H. przychylnością; mimo propagandy jednak i 15 letniego istnienia H. świadomość, czem ono jest istotnie, jakie ma zadanie i charakter ciągle jeszcze jest mała. Władze państwowe przychodziły Z.H.P. z bardzo znaczną pomocą, bez której nie możliwe byłoby przeprowadzenie całego szeregu prac.

Na szczególną uwagę zasługuje stosunek szkoły do H. W dalszym ciągu rozwijało się H. na terenie szkół powszechnych, na terenie średnich utrzymując raczej tylko stan posiadania lub nawet cofając się tu i owdzie, podobno pod wpływem konkurencji hufców szkolnych. W stosunku szkoły do drużyny istnieje cała drabina stopni; od obojętności przez świadomą ścisłą współpracę, do „chęci zagarnięcia władzy przez dyrektorów, ewent. kierowników szkół”. O ile jednak można sądzić na podstawie sprawozdań i raportów, przeważa w ogromnej większości stosunek przychylny i duża pomoc, często „szkoły całą duszą chcą pomagać”, „stosunek przyjacielski, szereg szkół chętnie widzi u siebie drużyny i widzi w nich odrodzenie młodzieży”. Są chorągwie, gdzie niema drużyn bez opiekunów. Wysuwana jest potrzeba zmiany i rozszerzenia instrukcji dla drużyn szkolnych (Kraków).

Zainteresowanie nauczycielstwa H. wzrosło, wzrosła też ilość harcerek i harcerzy—nauczycieli. Udział nauczycielstwa w kursach letnich zwiększa się. Chorągiew Poznańska M. urządziła w tym roku osobny kurs nauczycielski (18 uczestników), prócz tego jak corocznie, odbył się kurs naucz. żeński.

Za najważniejsze zadanie bieżące uważać należy wytworzenie mocnych środowisk harcerskich, jednoczących wszystkie czynniki harcerskie w poszczególnych miejscowościach i skupiających wszystkich, młodych i dorosłych harcerzy, harcerki i przyjaciół.

Z tem łączą się nadzieje na wytworzenie zwartej opinji harcerskiej, pomagającej w utrzymaniu się w wierności Prawu i wytykającej oddalenia czy odejścia od niego.

SEKRETARJAT GENERALNY.

1. **Naczelna Rada Harcerska** odbyła w okresie sprawozdawczym pięć zjazdów (w lutym, dwa w okresie Zjazdu Walnego w maju i w listopadzie). Sprawozdania były ogłaszane w Wiad. Urzędowych. Program prac N. R. H. nakreślony jest do listopada 1926 r. R. zajmowała się m. inn. następującemi sprawami: (bieżące lub tylko poruszane pomijamy).

XXII Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej—1 luty 1925. — a) Referat dha T. Strumiłły i dyskusja na temat „Potrzeby moralne naszego społeczeństwa a Prawo harcerskie“. b) Budżet N. Z. H. P. na rok 1925. c) Sprawozdanie Zarządu Centralnej Komisji Dostaw Harcerskich—zarys bilansu 24 r. i budżetu 25 r. d) Ustalenie programu pracy N.R.H. e) Zasady uznawania stowarzyszeń w Polsce za organizacje skautowe.

XXIII Zjazd N. R. H. 16.IV. a) Sprawozdanie roczne N. R. H., b) Sprawozdanie Komisji Loterji na budowę Związkowej Stanicy. c) Kodeks honorowy.

XXIV Zjazd N.R.H. 19.IV. a) Sprawy skarbowe, b) Wybór Naczelnictwa i Naczelnego Kapelana, b) Wnioski ze Zjazdu Walnego.

XXV i XXVI Zjazd N. R. H. w dniu 31 maja 1925 r. XXV Sprawa przyjęcia darowizny od pp. Jasińskich w woj. Łódzkim, pow. Łęczyckim gmina Chociszew. XXVI a) Sprawa Ustawy o harcerstwie, b) Sprawa Regulaminu Naczelnictwa Z. H. P., c) formuła oświadczenia instruktorskiego, d) Sprawy Kapelańskie.

XXVII Zjazd N.R.H. 1 i 2 listopada. a) Sprawa przyjęcia darowizny od p. St. Holenderskiego w woj. Kieleckiem, pow. Będzińskim, b) Zarys zmian organizacyjnych, c) Plan Związkowych przedsięwzięć na rok 25/26, d) Budżet Naczelnictwa Z. H. P. na rok 1926.

Komisja Odznaczeń Honorowych nadała 3 odznaki „wdzięczności“, 23 „za zasługę“. Prócz tego Naczelnictwo nadało 1 odznakę „dziesięciolecia“, 2 za uratowanie życia.

Komisja Prawa Harcerskiego zbierała opinje i materjały, prowadząc prace przygotowawcze.

Komisja Statutowo-Regulaminowa utworzona w listopadzie 1925 r., dyskutowała pomysły zmian organizacyjnych zgłoszone przez dha Sedlaczka; już w r. 1926 opracowała wnioski w sprawie rozszerzenia kategorji członków czynnych, w toku są prace nad instrukcją, normującą odpowiedzialność prawną ogniw Z. H. P. i nad instrukcją, celem skoordynowania działalności różnych czynników harcerskich w poszczególnych środowiskah.

II. **Naczelnictwo.** Dążono w dalszym ciągu do usprawnienia pracy przez rozszerzenie kompetencji poszczególnych kierowników działów i tworzenie komisyj dla spraw ważniejszych, w ten sposób odciążano zebrania N.

Po V zjeździe Walnym przeprowadzono podział pracy pomiędzy wiceprzewodniczących. Dhna M. Wocalewska objęła sprawy Głów. Kw. Żeńskiej, Kół Przyjaciół, Starszego Harcerstwa i Zarządów Oddziałów, dh Sedlaczek sprawy Głów. Kw. Męskiej, Propagandy, Wydawnictw. Sekretarz Generalny dh Grzymałowski miał pod opieką dział zagraniczny, współdziałał z skarbnikiem w sprawach uzyskiwania zasiłków i kredytów, utrzymywał stały kontakt z ks. Naczelnym Kapelanem, miał w swym referacie wszystkie sprawy reprezentacyjne i kontakt z instytucjami państwowemi i społecznemi.

Sprawami skarbowemi od listopada 1925 roku zajął się bardzo gorliwie i z dużem poświęceniem czasu dh H. Karczewski. Ze względu na wielką wagę tych spraw poświęcono im, niezależnie od miejsca na normalnych zebraniach Naczelnictwa, 3 osobne zebrania Nacz. z członkami komisji Loteryjnej oraz Zarządu C. K. Dostaw.

Naczelnictwo odbyło 12 zebrań.

GŁÓWNA KWATERA ŻEŃSKA.

Jakkolwiek w roku 1925 pogłębiono pracę harcerską i ożywiono ją w wielu środowiskach, to jednak G. K. Ż. nie spełniła wszystkich na ten rok zamierzeń. Szczupła liczba instruktorek w stosunku do ilości i jakości prac podejmowanych i kryzys materjalny, który ograniczył tak środki, rozporządalne przez G. K. Ż. jak intensywniejsze współdziałanie pewnej ilości instruktorek, pracujących naukowo i zarobkowo zarazem, lub też pochłoniętych spełnianiem obowiązków zawodowych — stanowiły główną przeszkodę w realizowaniu planów.

Sprawy organizacyjnego ujednostajnienia pracy nie posunęły się wiele w okresie sprawozdawczym. Jak dawniej — tak i w roku bieżącym nie udało się zorganizować Chorągwi Radomskiej ani Kieleckiej — zwrócono tylko baczniejszą uwagę na to województwo zarówno przez dojazdy do tamtejszych drużyn, jak też przez zachęcanie harcerek do uczestnictwa w kursie instr. chor. Warszawskiej. *Wydział organizacyjny* przyjrzał się bliżej stosunkom, panującym w drużynach dzięki pracom nad kwalifikacją drużyn. Na 419 drużyn w Polsce uznano— 17 za harcerskie, 159 za przygotowawcze reszta wobec nie nadesłania raportów nie była kwalifikowana. Chorągiew Sosnowiecka wykazała się stosunkowo najwyższą liczbą (4) drużyn harcerskich, co stanowi 14% wszystkich drużyn w chorągwi. Bezwzględnie największą liczbą harcerskich drużyn wykazała się Chorągiew Warszawska (6).

W porozumieniu z wydziałem wizytacyjnym odbyto w r. 1925 ogółem 66 dojazdów, w tem do komend i drużyn 31, do kursów i obozów 35. Najwięcej dojazdów przypada na miesiące wakacyjne, mianowicie w lipcu było 25 dojazdów, we wrześniu i październiku najmniej bo nie dojeżdżano wcale (0). Wszystkie chorągwie, z wyjątkiem wileńskiej były wizytowane; najwięcej wizytowano chorągiew warszawską—14 dojazdów, następnie (lwowską) 10 dojazdów. *II Wydział programowy* pracował w dalszym ciągu nad zagadnieniami wychowawczemi w Harcerstwie żeńskiem zasadniczo, jak też nad metodami realizowania planów wychowawczych. Wydziałowi chodziło przedewszystkiem o to, by Harcerstwo nie straciło z oczu swoich największych celów, jakiemi są: 1) wszechstronny indywidualny rozwój jednostki w myśl wskazań chrześcijaństwa, 2) szerzenie radosnego poglądu na życie i serdecznego stosunku do ludzi i 3) budzenie i pielęgnowanie ducha obywatelskiego w młodzieży. W tym duchu wydział prowadził swą pracę, która wydała następujące konkretne rezultaty:

1) Tekst prób organizacyjnych, ogłoszonych w Wiad. Urzędowych (data 2. VI. 1925 r. Numer 7—8) jako normy obowiązujące w Harcerstwie żeńskiem.

2) Instrukcję do trzech stopni dla młodszych dziewcząt.

3) Dwa referaty na konfer. instruktorską w grudniu „Harcerski charakter w wychowaniu“ i „Duch obywatelski w wychowaniu młodzieży.“

Wydział Zagraniczny — będący często jedynym łącznikiem zagr. harcerek Polek z Rzecząpospolitą utrzymywał kontakt z drużynami polskiemi: we Francji (1 żeńska i 1 koedukac.), Łotwa (3 druż.) Czechosłowacja (10 druż., z czego 9 założonych w 1925), Daleki Wschód (Harbin — 1 drużyna), Niemcy (4 druż. i 1 zastęp), Rumunja (powstaje pierwsza druż.), z tych tylko drużyny we Francji i Harbinie należą do Z. H. P., inne są niezależne. Korespondencja ożywiona pomiędzy referentkami Wydziału a kierowniczkami drużyn zagranicą dotyczyła wskazówek i rad, jak prowadzić pracę harcerską, zarazem miała na celu zapoznawanie dziewcząt z kulturą i twórczością ojczystą. W ten sposób starano się o podniesienie poziomu pracy w drużynach zagranicznych. A praca w tych drużynach posuwa się po innej linji, niż praca drużyn krajowych. Jednym z głównych celów drużyn zagranicznych jest wytworzenie w harcerkach poczucia odrębności narodowej i łączności z oddaloną ojczyzną. Wobec tego niektóre zajęcia harcerskie schodzą na drugi plan, przedewszystkiem wyrabia się odporność w stosunku do obcych żywiołów a patrjotyzm jest bardzo żywy i gorący, zwłaszcza w miejscowościach, bardzo od Polski oddalonych.

W niektórych środowiskach, możnaby pracę lepiej postawić, gdyby można było zorganizować dojazd. Sprawa ta jest trudna, bo kosztowna; w roku minionym odbyto tylko jeden dojazd do Gdańska. Z zagranicy przyjechało do Polski 25 druhen: (7 z Łotwy, 1 z Rumunji, 4 z Niemiec, 13 z Czechosłowacji), które zostały przyjęte na kursy i obozy poszczególnych środowisk, wobec tego, że Wydział nie miał możności urządzać własnego obozu.

Wydział usiłował przezwyciężyć trudności finansowe, urządzona w tym celu zabawa taneczna przyniosła 262 zł. 60 gr. dochodu. Drużyny krajowe słabo interesują się pracami Wydziału: jedynie administracja „Gościa“ ofiarowała 20 egz. miesięcznika oraz niektóre drużyny warszawskie prenumerują pismo „Czuj Duch“ dla jednej zagranicznej, o sobie dał Wydział znać, drukując w „Harcerzu“ artykuł i wiersz, a w „Czuj Duch“ artykuł o polskich drużynach zagranicą. Aby całą pracę prowadzić możliwie celowo, Wydział pogłębia swe wiadomości o stosunkach, panujących w środowiskach polskich zagranicą tak pomiędzy emigrantami, jak też pomiędzy kolonjami polskiemi, a cudzoziemcami, wygłaszając odpowiednie referaty na swoich posiedzeniach.

Praca V *Wydziału Międzynarodowego* w roku ubiegłym nie dała większych rezultatów z powodu zupełnego braku funduszów i koniecznych oszczędności państwowych, uniemożliwiających nam wyjazdy zagranicę. Wskutek tego kontakt z poszczególnemi krajami był zależny od znalezienia w danym kraju odpowiedniej korespondentki, co niezawsze jest rzeczą łatwą.

Mimo to nawiązano bliższy kontakt z Włochami, gdzie w piśmie skautowym „Sii preparata“ ukazały się dwa nasze artykuły: „Scautismo eroico“ i „Obozy Kresowe“, przesłane zostały również artykuły do pism amerykańskich i angielskich, a mianowicie: „Święto Kupały i Sobótki i Wigilja św. Jana“ i na żądanie Rady Międzynarodowej opracowano i wysłano do Londynu pogadankę „Skrót dzie-

jów Polski od Piasta do rozbiorów". Pogadanka ta, bogato ilustrowana przezroczami, ma obejść drużyny angielskie. Zainteresuje ona niewątpliwie Angielki, które już po artykułach o Zlocie Narodowym dały wyraz swej sympatji dla polskiej organizacji, przesyłając nam listy, a dwie drużyny przysłały nadto po 1 funcie sterlingu na potrzeby Harcerstwa w Polsce. Wraz z podziękowaniem wysłałyśmy fotografje harcerskie, karty ludowe i widoki Warszawy. Korespondencja w r. ub. była dość ożywiona. Wydział wysłał 41 listów do dziewięciu państw (w tej liczbie 14 do Anglji), otrzymał 45 listów od ośmiu organizacyj.

Liczba kolonij i obozów wzrosła w porównaniu z dawnemi latami. Rzuca się zwłaszcza w oczy ilość obozów pod namiotami. Obok tego radosnego postępu zanotować należy fakt, że drużyny żeńskie organizowały obozy na Kresach Rzeczypospolitej na wyraźną prośbę Korpusu Ochrony Pogranicza. Te kolonje i obozy o bardzo wielkim państwowem znaczeniu były w ub. r. tylko zapoczątkowaniem poważnej i celowej akcji wakacyjnej na przyszłość. Obozujące drużyny dobrze współżyły z ludnością okoliczną, często wchodziły w bliższe stosunki z miejscowemi dziećmi, przez śpiewanie z niemi pieśni narodowych i prowadzenie gier i zabaw.

G. K. Ż. zorganizowała 3 tygodniowy kurs instruktorski, w którym wzięła udział mała liczba harcerek (9) z powodu samego założenia kursu. Kurs mianowicie odbywał się przy kolonji dwuch warszawskich drużyn; uczestniczki kursu stykały się z młodzieżą, prowadziły gry, ćwiczenia, zajęcia obozowe, gawędy wieczorowe, a tylko w czasie wolnym od tych zajęć odbywały gawędy metodyczne, dzieliły się uwagami o własnej praktyce wychowawczej i urabiały sobie sąd o wartościach poszczególnych sposobów prowadzenia pracy. Oprócz kursu G. K. Z. za instruktorskie uznano: kurs chor. warszawskiej, łódzkiej, lwowskiej, poznańskiej, krakowskiej i sosnowieckiej i ogółem liczba kursów instruktorskich o 5 przewyższała ilość kursów instruktorskich, odbytych w r. 1924.

W r. 1925 Harcerstwo zbliżyło się bardzo do „Komitetu Społecznego przysposobienia kobiet do obrony Kraju". Na zjeździe, odbytym w maju r. z. reprezentantka Harcerstwa została wybrana do zarządu Komitetu, chociaż praca nie została jeszcze postawiona przez Harcerstwo na należytym poziomie, to jednak posunęła sie nieco: instruktorki w czasie swych objazdów informowały swoje drużyny i komendy o zadaniach i planach Komitetu, zachęcając zarazem do organizowania kursów specjalnych. Także z wakacyjnym kursem ogólnym, zorganizowanym przez Komitet, weszło w kontakt Harcerstwo żeńskie, przez udział w kursie jednej z instruktorek G. K. Ż. i jej współpracę z instruktorkami Komitetu. Niektóre chorągwie odbyły w minionym roku kursy specjalne, (sanitarne) inne opracowywały tylko plany, pozostawiając realizację ich na r. 1926.

Plany na r. 1926 muszą koncentrować się około pewnych naczelnych haseł. Są niemi: przyspieszenie i wzmocnienie tętna pracy harcerskiej od góry do dołu, usilne staranie o pogłębienie szlachetnych uczuć i silnej woli w życiu harcerek, silniejsze powiązanie pracy harcerskiej z potrzebami życia ogólnego. Nic niewątpliwie nie wpływa równie dodatnio na charakter młodych, jak życie z przyrodą — to też w r. 1926 należy starać się o maximum wycieczek, obozów, ćwiczeń w polu, gier i zbiorowych prac. Obok tego wydziały przeprowadzą cały szereg prac, ożywiających organizację i wiążących ją ściśle z całem społeczeństwem polskiem i skautowem.

Wydział programowy opracuje zarys wymagań przy próbach zuchów i instrukcje metodyczne, nadto ukończy instrukcję do prób harcerskich. Kursy wakacyjne, poświęcone głównie obozowaniu i ćwiczeniom polowym, zajmą się też programem przysposobienia do obrony kraju. Wydział zagraniczny postanowił urządzić kursy instruktorskie we Francji i w Polsce dla kierowniczek pracy w drużynach zagranicznych, oraz odwiedzić polskie środowiska we Francji.

Wydział międzynarodowy widzi w planach na r. 26: 1) przygotowanie delegacji na Zjazd Międzynarodowy w Nowym Jorku, mający się odbyć w dniach od 15—19 maja oraz odczytów i sprawozdań, które delegacja ma ze sobą zabrać. 2) Nawiązanie bliższego kontaktu z organizacją francuską, a mianowicie: a) mianowanie naszej stałej przedstawicielki w Paryżu b) odwiedzenie obozu w Chateau D'Argeronne w Bretanji i korzystając z zaproszenia Francji wysłanie tam polskich harcerek. 3) Nawiązanie bliższego kontaktu z państwami skandynawskiemi, które mają w r. b. swoją własną konferencję państw bałtyckich w Kopenhadze. 4) Znalezienie większej ilości korespondentek z pośród polskich harcerek celem wymiany listów z cudzoziemkami. Brak tego rodzaju korespondentek dawał się b. we znaki, a należy przypuszczać, iż po zjeździe międzynarodowym chęć wymiany korespondencji wśród skautów obcych państw jeszcze się zwiększy. 5) Stałe przesyłanie artykułów i fotografij do pism harcerskich zagranicznych. G. K. Ż. przygotowuje organizację Wydziału pogotowia społecznego w nadziei, że ten Wydział przyczyni się do pogłębienia uczuć altruistycznych i harcerskiego społecznego czuwania.

Stan liczebny organizacji żeńskiej na 1.I. 1926 roku.

L.p.	CHORĄGIEW	Instruktorki						Drużyn		Hufców		Środowisk		Młodzież	
		Ogółem	Czynne			Urlopowane									
			Harcm.	Pdharc.	Przod.	Pdharc.	Przod.	1924	1925	1924	1925	1924	1925	1924	1925
1	Białystok . . .	4	—	1	2	—	1	17	19	—	2	9	10	556	612
2	Brześć	4	—	2	2	—	—	30	30	3	3	18	18	775	775
3	Katowice . . .	5	—	3	2	—	—	47	40	—	7	28	28	1163	1163
4	Kielce-Radom .	—	—	—	—	—	—	20	16	—	3	13	8	800	480
5	Kraków. . . .	23	1	11	8	2	1	27	39	—	6	9	15	700	823
6	Lublin	11	—	5	—	3	3	23	23	—	—	11	11	571	571
7	Lwów	22	—	11	4	4	3	37	48	—	7	21	31	1189	1675
8	Łódź	37	—	12	14	11	—	40	43	—	7	14	19	1250	1283
9	Kowel	2	—	2	—	—	—	11	11	1	—	8	7	346	450
10	Poznań . . .	20	—	9	8	—	3	34	68	—	8	23	34	1032	1611
11	Sosnowiec . .	7	—	3	2	2	—	29	34	—	5	12	18	662	800
12	Toruń	4	—	1	3	—	—	19	16	—	—	12	10	500	510
13	Warszawa. . .	47	1	19	3	19	5	64	64	11	12	19	18	1904	1796
14	Wilno	13	—	6	7	—	—	11	12	—	—	6	8	387	350
15	Włocławek . .	—	—	—	—	—	—	10	13	—	5	5	9	—	—
16	G. K. Ż. . . .	9	2	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Bez przydziału .	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		283	4	92	55	41	16	419	476	15	65	211	234	11118	12899

Całokształt akcji obozowej żeńskiej w lecie 1925 roku.

L. p.	CHORĄGIEW	Ogółem obozów		RODZAJ			Ilość dni i harc. 1925 r.			H.×D. 1924 r.
		1924	1925	Kursa instrukt.	Kursa dla dr. i zast.	Zwykłe kolonje	Harc.	Dni	H.×D.	
1	Białostocka	1	2	—	1	1	58	33	1223	597
2	Brzeska		2	—	—	—	—	—	—	Raport nie nadesłany
3	Katowicka	2	5	—	3	2	142	95	2846	1156
4	Kielce — Radom . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Krakowska	7	8	1	2	5	201	225	5427	4023
6	Lubelska	8	4	—	2	2	69	79	1455	2898
7	Lwowska	6	8	1	3	4	104	162	2498	2645
8	Łódzka.	5	13	1	2	10	237	368	7131	2211
9	Kowelska	1	1	—	1	—	39	31	1209	978
10	Poznańska	16	20	1	2	17	533	457	9145	7504
11	Sosnowiecka. . . .	3	1	1	—	—	60	20	1200	2100
12	Toruńska	1	2	—	2	—	34	44	756	594
13	Warszawska	14	29	1	2	26	512	853	14.867	5517
14	Wileńska	—	1	—	1	—	30	29	870	90
15	Włocławska	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Główna Kwatera Ż. .	—	1	1	—	—	11	18	198	—
17	Kurs nauczycielski .	1	1	1	—	—	9	18	162	216
18	Rob. w Sromowcach	1	1	—	—	1	8	120	960	231
19	Międzynarodowy . .	—	1	—	—	1	12	14	168	150
		66	100	8	21	69	2050	2548	50.115	30.910

GŁOWNA KWATERA MĘSKA.

Uwagi wstępne. Rok 1925 w życiu drużyn męskich był rokiem normalnej pracy. Podkreślić warto akcję t. zw. „uprawy harcerskiej"; zorganizowanie zawodów związkowych pierwszych pozazlotowych; nieco żywsze zainteresowanie się członków Z.H.P. przysposobieniem wojskowem; znaczny rozwój akcji obozowej; pierwsze ogłoszenie spisu drużyn; zorganizowanie konferencji starszyzny w Łodzi (pierwszej częściowo wspólnej druhen i druhów);

G. K. zamierzała w sprawozdaniu zamieścić treściwe charakterystyki stanu pracy w poszczególnych Chorągwiach. Niestety brak sprawozdań kilku komend, opóźnienie i duże luki w innych, wreszcie szczupłość miejsca zmusza do bardzo ogólnikowej tylko wzmianki.

Na 18 Chorągwi (w r. spr. podzielono Chor. Warszawską na „Warszawską" i „Stołeczną"), 7 można zaliczyć do „mocnych", mimo wszelkich braków i trudności rozwijających się systematycznie, pracujących planowo, urządzających corocznie obozy starszyzny (kursy) o należytym poziomie, zwiększających akcję obozowania drużyn, tworzących systematycznie K. P. H. i pozyskujących opiekunów i t. d.,—5 do „średnio mocnych", również systematycznie pracujących, ale z powodu większego braku ludzi i środków napotykających na większe trudności i wykazujących wskutek tego wolniejsze tempo rozwoju,—4 do „średnich" lub „rekonwalescentów": warunki w jeszcze wyższym stopniu opóźniły pracę, lub też szczególnie było brak odpowiednich kierowników i pracowników i dopiero po pozyskaniu ich w r. 1925 następuje żywe „przychodzenie do zdrowia". Dwie pozostałe Chorągwie są „chore", do leczenia jednej już się G. K. zabrała, na drugą przyjdzie czas na wiosnę.

Ocena to oparta na wrażeniach ogólnych, trzeba ją będzie sprawdzić jeszcze na zasadzie danych liczbowych i — co ważniejsza — wiosennych wizytacyj drużyn w polu; oczywiście nawet w „chorych" Chorągwiach mogą być „mocne" niektóre drużyny.

Organizacja G. K. M. i skład osobowy. Utworzono wydziały; zawodów, wpisu drużyn, wydział p. w. przydzielono czasowo jako referat do wydz. organizacyjnego.

Członków czynnych G. K. było 14, współpracowników 31, w tem czł. G. K. na urlopie wojskowym od lipca — 2.

Zmiana na stanowisku naczelnika (nowy nacz. wobec pełnienia innych obowiązków w Naczelnictwie, tylko powoli i stopniowo mógł obejmować sprawy G. K.), oraz zmniejszenie ilości bardziej wyrobionych pracowników wskutek powołania do wojska i przesiedlania się — chwilowo osłabiły tętno pracy G. K. w niektórych kierunkach. Stopniowo wyrabiają się nowi pracownicy.

Praca wewnętrzna G. K. M. Zebrań kierowników wydziałów odbyło się 21; referowano na nich i dyskutowano projekty rozporządzeń i instrukcyj, wytyczne dla wydziałów, ponadto: zagadnienia współpracy z G. K. Ż., „Harcmistrzem" i „Harcerzem".

G. K. odczuwa potrzebę stworzenia zwłaszcza w Warszawie, jako siedzibie władz naczelnych Z. H. P., ośrodka harc. życia towarzyskiego, a zarazem środowiska systematycznej pracy nad ideologją, metodyką i organizacją h. Dzięki C. Komisji Dostaw, która wynajęła odpowiedni lokal, udało się zorganizować z początkiem listopada „Wieczory Harcerskie", w stałe dni tygodnia; w r. 1925 było ich 7 z referatami i częścią towarzyską. Odbywały się w „Świetlicy Związkowej" przy ul. Boduena 4.

Potrzebie środowiska towarzyskiego i pracy dla czł. G. K. ma zadośćuczynić zorg. już w 1926 r. „Drużyna Głównej Kwatery".

Prace programowe. Celem zachęcenia harcerzy i środowisk h. do planowej i zorganizowanej pracy nad sobą, zainicjowano t. zw. uprawę Prawa Harcerskiego, proponując poświęcenie każdego miesiąca innemu punktowi Prawa; punkt ten należało poznać, zrozumieć i praktykować w danym miesiącu, nie przestając oczywiście być harcerzem pod względem innych wymagań Prawa. W „Harcmistrzu" podawano wskazówki i bibljografię do tej uprawy, a pisma młodzieży, zwłaszcza „Skaut" lwowski, z swej strony pomagały.

Sam pomysł spotykał się z pewną, pobieżną jednak, krytyką. Oczywiście o wynikach mogą mówić tylko ci, co go stosowali. Naogół nie wszystkie K. Ch. i mała część drużyn „przejęła się" nim. Na odprawie K. Ch. w listopadzie 1925 r. tylko jeden głos podnosił wątpliwości przeciw tej metodzie. W sprawozdaniu rocznem K. Ch. Poznań czytamy: „Wprowadzone przez N. miesiące poszczególnych punktów Prawa Harcerskiego znakomicie przyczyniły się do podniesienia i ugruntowania poziomu ideowego".

Na zasadzie opinji K. Ch. na odpr. listopadowej „uprawę" będzie się w r. 1926 prowadziło w dalszym ciągu, uznając jako jej wytyczne: popieranie przemysłu i handlu polskiego—oszczędność—walka z alkoholizmem.

Do wymagań przy próbach starszyzny i młodzieży wprowadzono wymaganie wykazania się stałem oszczędzaniem.

Oprac. ogólny regulamin sprawności instruktorskich.

Opracowano częściowe zmiany przepisów o kwalifikacji drużyn, wprowadzono po wypróbowaniu na terenie Chorągwi Lwowskiej i na propozycję jej K. Ch. kategorje drużyn próbnych, gdyż okazało się, że dotychczasowe dwie kategorje: harc. i przygot. utrudniają sprawiedliwą ocenę drużyn. Oprac. ramowy regulamin drużyny. Oprac. plan przedsięwzięć związkowych na r. 1926. Oprac. stronę programową Konferencji w Łodzi i przygot. referaty: O ideologji skautingu i harcerstwa, o przysp. wojskowem, zagajenie dyskusji o próbach org. Oprac. próby starszych harcerzy (włóczęgów) oraz ich oznaki.

Przygotowano opinję G. K. w sprawie czasopism harcerskich, zwracano uwagę na wydawnictwa Ligi Pracy, Zjednoczenia Stowarzyszeń Młodzieży, z zakresu w. f. i p. w.

Wydział wychowania fizycznego jako zadanie postawił sobie opracowanie małego podręcznika wychowania fizycznego w Harcerstwie. Część I jest na ukończeniu i wkrótce pójdzie do druku. Prócz tego ogłaszano artykuły w „Harcmistrzu", wygłoszono 3 wykłady o w. f. na kursach dla drużyn warszawskich.

Wydział ogólny. Uproszczenie administracji. Zniesiono skierowywanie zapotrzebowań na krzyże i książeczki do G. K. i wprowadzono bezpośrednie załatwienie ich przez C. Komisję Dostaw, która wydała druki, ułatwiające manipulację.

Zwolniono drużyny nieubiegające się o kwalifikację na „harcerskie" od przesyłania raportów rocznych do G. K.

Zniesiono obowiązek wysyłania osobnych druków statystycznych.

Opracowano nowe wykazy służby, protokuły prób instr. formularze zgłoszeń, raportów drużyn, upraszczając i ułatwiając składanie raportów (Opracował dh Maresz, wydała C. K. D. Z. H. P.).

Uregulowano sprawę przyrzeczenia i stopni harcerzy, którzy opuścili organizację, a potem zgłosili się do niej ponownie.

Unormowano prawo noszenia munduru przez członków współdziałających, oraz sprawy noszenia harcerskich części munduru przy stroju cywilnym, przypomniano przepisy o mundurze zimowym.

Wprowadzono oznaki za lata służby.

Z początkiem listopada uruchomiono dla grona instruktorskiego Stolicy bibljotekę G.K. i czytelnię, otwarte 3 razy w tygodniu po 2 godziny.

Wydział organizacyjny. Uporządkowano zatwierdzanie i rejestrację członków Komend Chorągwi.

Pracowano nad uregulowaniem granic Chorągwi i nad możliwością przeprowadzenia podziału terytorjalnego uzgodnionego z podziałem wojskowym.

Zajmowano się sprawą organizowania harcerzy-akademików, przygotowano materjał do rozkazu w tej sprawie. Patrz „Przysposobienie Wojskowe".

Odprawy, Zjazdy, Zloty. W r. 1925 odbyły się 3 odprawy Komendantów Chorągwi. 16.IV. (Lwów): wyniki ankiety o prawie, organizacja pracy w K. Ch., zawody związkowe, przysp. wojsk., akcja loteryjna.

31.X. (Warsz.) zajmowano się: zorganizowaniem współpracy komend i G. K.; organiz. wewn. komend; kwestją nazw Chorągwi; wynikami „uprawy"; uprawą na rok 1926; konferencją starszyzny; przysposob. wojsk. i inn. 27.XII. (Łódź) akcja letnia, 15-lecie.

28 — 29. XII. (Łódź) konferencja starszyzny (patrz „Uwagi ogólne").

C h o r ą g w i e: Ł ó d ź 4 odpr. hufc., 1 zj. dr. i przybocznych, Zlot Chorągwi (263 ucz.). P o z n a ń 2 odpr. hufc., 3 konf. instr., K. P. H., opiek.; W a r s z a w a zj. instr. i druż. (64 ucz.), S t o l i c a święto wiosny (1281 ucz.), L w ó w konf. instr., K i e l c e Zlot 2 dni, W i l n o zj. druż. i przyb., T o r u ń zj. hufc. i druż.

Wizytacje: Wyjazdy w związku z akcją loteryjną były wykorzystywane dla celów wizytacyj organizacyjnych, w r. 1924 138; w r. 1925 421, w tem z gł. kw. 111. z chorągwi 310. Stopień wykorzystania ocenia się na 30% ogólnej liczby wyjazdów.

Sprawozdania Kom. Ch. wykazują ilość wizytacyj: Poznań, 69 do 30 miejsc, Łódź, 54 (każdy hufiec ma stałego wizytatora), Brześć 8 do 6, Warszawa 35 do 28 środ., 8 wizytatorów, Stolica 42 drużyn wizyt., Lwów 34 do 30, Kielce 5 do 5, Wilno 7 do 4, Toruń 17 do 12, Wołyń — każde środowisko 2 razy (18?), Kraków ma stałych wizytatorów.

Niezależnie od akcji loteryjnej przeprowadzono z G.K. 8 dojazdów.

Z ramienia G.K. przeprowadzono 17 wizytacyj 12 obozów instr. i drużynowych, nadto 12 obozów młodzieży.

Wydział Wpisu drużyn. Na rok 1925 zapisano drużyn 809, z czego harcerskich 156 (19, 28%), przygotowawczych i próbnych 653 (80, 72%).

Trudność stanowi ujednostajnienie kryterjów oceny; mimo szczegółowych przepisów różni Komendanci Chorągwi, różnie wysokiego żądali poziomu od drużyn „harcerskich", tak, że wydaje się, iż w chorągwiach wyżej stojących, gdzie stawiano wyższe wymagania, ilość drużyn zakwalifikowanych jako „h", jest stosunkowo mniejsza, niż w chorągwiach słabszych.

Częściowo dopomoże tu w r. 1926 wprowadzenie formularzy raportowych, ułatwiających G.K. porównawcze traktowanie drużyn, najwięcej jednak wagi przykłada G. K. do omówienia tej sprawy na odprawie Komendantów i w obozie związkowym.

W r. 1925 wydano 8 dyplomów druż. harc. 20 przygot. Inne nie wniosły opłaty rejestracyjnej. Ogłoszono w „Wiad. Urz." spis wszystkich drużyn zarejestrowanych w r. 1925.

Wydział obozów. Kwalifikacja obozów. Celem podniesienia poziomu obozów wprowadzono w 1923 r. kwalifikowanie ich na kategorje A. B. C. (A najlepsza), W r. 1925 (za r. 1924) zakwalifikowano na ogólną liczbę 118 do kategorji A 19 obozów do B 38, do C—resztę, t. j. 61.

W r. 1926 (za r. 1925) zakwalifikowano do kategorji A 36 obozów w tem 4 wedr., do B—34 w tem 4 wedr.

Konkursy obozowe. Z a n a j l e p s z y o b ó z s t a ł y uznano w r. 1924 obóz Bydgoskiej im. Kilińskiego w Jastarni, z a n a j l e p s z ą k o l o n j ę—... Drużyny Warszawskiej im. Dąbrowskiego, z a n a j l e p s z y o b ó z w ę d r o w n y—im. Dąbrowskiego z Ostrowa Wlkp. Nagrodę za najlepsze sprawozdanie przyznano obozowi w Ostrówce K-dy Hufca w Inowrocławiu.

W r. 1925 z konkursów obozowych rozstrzygnięto tylko konkurs z a n a j l e p s z e s p r a w o z d a n i e, na rzecz 6 Warsz. D. H. im. Dąbrowskiego, za sprawozdanie obozu w Michałowie. Innych konkursów nie rozstrzygano ze względu na małą ilość wizytacyj obozów przez G. K.

Wydział zawodów. Opracował program zawodów związkowych 1925 i zorganizował zawody, które odbyły się w Nadkolu nad Liwcem.

Pierwszeństwo uzyskała IV Bydgoska D. H. im. Jana Kilińskiego, uzyskując 409 punktów, d r u g i e miejsce—XIII Warsz. im. J. Sułkowskiego uzysk. 321 p., t r z e c i e XX Warsz. im. A. Małkowskiego uzyskując 257 p. Zawody okazały się doskonałym sprawdzianem wszechstronnym poziomu drużyn, wykazały duże braki w wyszkoleniu technicznem, z wyjątkiem obozownictwa: obozy drużyn zawodniczych stały bodaj wyżej od obozów Jamboree w Kopenhadze.

Opracował program zawodów 1925.

Kształcenie Instruktorów. Obóz Związkowy został odwołany z powodu zbyt małej ilości zgłoszeń. Zgłoszeni zostali przydzieleni do obozu K. Ch. nad Wigrami, gdzie okazało się, że pewna ich część nie odpowiadała poziomem wymaganiom obozów Chorągwi. Zestawienie kursów i obozów Chorągwi (patrz tabela).

Kurs Korespondencyjny nie doszedł do skutku z powodu braku zapewnionych stałych funduszów.

Wydział osobowy. Wydano zarządzenie porządkujące coroczny spis członków czynnych i przodowników. W. dążył do szybkiego i sprawnego załatwiania wszelkich spraw osobowych, nieraz jednak utrudnione to było wskutek nieporządnego i niekompletnego nadsyłania materjałów.

Wydano wyjaśnienia w sprawie zaliczania służby przy próbach starszyzny. Postanowiono zaliczać pracę kierowniczą w Kołach St. H. jako służbę instruktorską.

Znaczna ilość spraw starszyzny o przekraczanie różnych punktów Prawa zmusiła Naczelnika G. K. do utworzenia Komisji Dyscyplinarnej. W toku są prace nad organizacją rozstrzygania zarzutów i zatargów w sposób, któryby uwalniał G. K. od załatwiania tych spraw.

Przeciętny wiek drużynowych

(wg. rap. za rok 1924)

Chor. Białostocka 20,53 chor. Lubelska 19,94
Chor. Warszawska 20,5 chor. Krakowska 19,3
Chor. Kowelska 20,16 chor. Brzeska 17,93
Chor. Toruńska 18,43 chor. Radomska 20,15
Chor. Poznańska 18,34 chor. Sosnowiecka 20,05
Chor. Włocławska 20,09 chor. Wileńska 20,08
Chor. Lwowska 16,69 chor. Łódzka 18,57
Chor. Katowicka 19,43 chor. Kielecka 18,66
Chor. Płocka 18,52.

Drużynowi według zawodu.

Na 647 drużyn, które podały w tym względzie dane w raportach za rok 1924 okazuje się, że 416 drużyn prowadzonych było przez uczniów szkół średnich, 65 przez urzędników państwowych i pryw. 56 przez studentów wyższych zakładów naukowych; 48 przez nauczycieli szkół średnich i powszechnych; 29 przez rzemieślników; 18 przez kupców i handlowców; 9 przez robotników fabrycznych; 4 przez wojskowych; 2 przez księży.

Przysposobienie Wojskowe. Za duży dorobek roku 1925 w tej dziedzinie w Polsce należy uważać utworzenie się Komitetu Stowarzyszeń P. W.

Podajemy tu treściwe o nim informacje. Pierwsze zebranie odbyło się 16.V 25 w lokalu N. Z. H. P. na zaproszenie Naczelnictwa Z, H. P. W skład Komitetu wchodzą:

1. Komitet społeczny przysposobienia kobiet do obrony kraju. 2. Związek harcerstwa polskiego. 3. Związek młodzieży wiejskiej 4. Centralny związek osadników wojskowych. 5 Związek powstańców górnoślązkich. 6. Zjednoczenie stowarzyszeń młodzieży polskiej. 7. Główny związek straży pożarnych. 8. Związek strzelecki,

Zebrania odbywają się co tygodnia. Dotychczas na nich: 1) przedyskutowano szczegółowo projekt Ustawy o powsz. ob wych. fiz. i p. w. i opracowano szereg poprawek,. 2) Uzgodniono stanowisko w sprawie Ustawy z Związkiem Związków Sportowych, 3) opracowano memorjał w sprawie Ustawy, będzie on złożony Panom Marszałkom Sejmu i Senatu, 4) przedyskutowano projekt „świąt w. f. i p. w." i oznaki wojskowo-sportowej (w toku).

Przedstawiciele komitetu byli dwukrotnie na audencji u Pana Ministra Spraw Wojskowych oraz u Pana Ministra W. R. i O. P., utrzymują stały, ścisły kontakt z przedstawicielami wydziału p. w. w Ministerstwie Spraw Wojskowyc.

W zakresie spraw p. w. w Z. H. P. uregulowano w myśl żądań M. S. Wojskowych sposób wypożyczania broni, sprzętu i przyrządów.

Unormowano Kontakt z Dowództwami Okręgów Korpuśnych, mianując przy każdem D. O. K. przedstawiciela Z. H. P. dla spraw drużyn z obszaru danego D. O. K.

Współdziałano z władzami wojskowemi w zorganizowaniu grupy obozów harcerskich p. w. w Zegrzu (1 obóz kandydatów na instruktorów p. w., 1 obóz łączności). Na 200 miejsc wykorzystano tylko 138 z powodu braku zgłoszeń. Przy tej sposobności okazało się, że sporo harcerzy traktuje nieodpowiedzialnie swoje obowiązki, zgłaszając się do obozu, a następnie nie przyjeżdżając. Komendy przysłały pewną ilość kandydatów nie odpowiadających warunkom.

Interwenjowano za pośrednictwem Komitetu Stowarzyszeń P. W. w M. S. Wojskowych w sprawie zezwolenia oficerom w czynnej służbie na należenie do Z. H. P. Uzyskano przyrzeczenie wydawania zezwoleń indywidualnych i rozpatrzenia ponownego całej sprawy. Sprawa jest w toku.

W związku z nią zbierano informacje o oficerach-harcerzach w Związku.

Rozesłano do K. Ch. ankietę w sprawie p. w. Wyniki będą ogłoszone w „Harcmistrzu".

Na Konferencji w Poznaniu przy udziale Dowódcy Korpusu i P. Kuratora doprowadzono do całkowitego uzgodnienia stanowisk w sprawie p. w. harcerzy.

Wydział p. w. ze względów organiz. i osobowych został czasowo przydzielony jako referat do wydz. organizacyjnego, zaangażowano 2 płatnych pracowników.

Wydział Zagraniczny utrzymywał kontakt z polskiemi drużynami harcerskiemi zagranicą i starał się im okazywać pomoc przez dostarczanie czasopism, podręczników, udzielanie rad i wskazówek i t. p. Wydział zorganizował akcję sprowadzenia druhów Polaków z zagranicy do Polski na obozy (jako gości). Staraniem Wydziału odwiedziło Polskę 68 druhów z Czechosłowacji, 10 ze Śląska Opolskiego, 14 z Berlina, 12 z Łotwy, 3 z Gdańska, 1 z Rumunji i 1 ze Stanów Zjednoczonych. Dla części ich Wydz. zorganizował (wespół z Ch. Poznańską) osobny kurs instruktorski w Dębkach na Pomorzu (40 chłopców).

Do obowiązków Wydz. należy również kierowanie (na prawach Komendy Chorągwi) pracą drużyn zagranicznych, wchodzących w skład Z. H. P. (Francja, Gdańsk, Chiny). Wydz. zorganizował w lipcu 1925 r. kurs dla drużynowych we Francji (Hohberg koło Rouffach w Alzacji) dla 22 uczestników, wizytował drużyny we Francji i Gdańsku i prowadził normalną pracę administracyjną. Męskich drużyn Z.H.P. jest obecnie 2 w Gdańsku, 2 w Harbinie i kilkanaście we Fracji.

Stan liczebny organizacji męskiej.*

L. p.	CHORĄGIEW	Ogółem 1925 r.	ILOŚĆ HARCERZY: Starszyzna			razem		Młodzież							razem		ILOŚĆ					Wiek młodzieży			Ilość sprawności		
			Harcm.	Podharcm.	Przodow.	czynnych	urlopow.	Ilość ćwiczących w P. W.	Harcerzy Rzplitej	ćwików	wywiad.	młodzik.	bez stopnia	wilcząt	1924	1925	drużynowych	przybocznych bez st. instr.	opiek. drużyn.	kapelanów dr.	lekarzy drużyn	od 8 do 12 lat	od 12 do 16 lat	od 16 lat	1924	1925	Odmian w 1925
1	Białystok	63	—	1	2	3	—		—	1	12	22	16	9	505	60	13		3						80		
2	Brześć n/B.	1093	1	1	2	3	1	27	—	24	205	430	368	62	839	1089	43	9	29	4	4	102	531	456	193	331	20
3	Katowice*	1141	—	1	2	3	—	155		7	96	436	486	113	3085	1138	49	27	33	5	3	111	500	527	259	351	23
4	Kielce	813	—	—	3	1	2			10	75	320	405		632	810	25					290	420	100	58		
5	Kowel	754	—	1	4	4	1	215	1	13	91	194	385	65	698	749	25	18	25	20	14	135	414	200	303	513	59
6	Kraków	1483	—	5	6	9	2	266	—	20	211	710	406	125	1241	1472	58		44	26	22	284	773	415	271	726	61
7	Lublin	1300	—	5	4	5	4	57	2	12	105	405	707	60	1516	1291	43	9	9	7	4	122	625	544	400	—	
8	Lwów	2301	—	15	26	24	17	214	2	36	318	553	1301	50	1722	2260	75	30	58	17	16		1338	922	739	1682	
9	Łódź*	2186	—	8	11	19	—	509	5	37	294	863	877	91	1793	2167	71	63	63	17	18	91	973	1103	505	1031	68
10	Płock	271	—	—	1	—	1	45	2	5	21	96	135	11	675	270	10	16	6	3	4	42	136	92	293	66	31
11	Poznań	4520	1	21	36	48	10	395	9	74	635	1897	1650	197	4257	4462	155	92	73	28	35				1031	1080	63
12	Radom	3	—	1	2	2	1								529										13		
13	Sosnowiec	1049	—	6	9	11	4	212	6	26	147	552	303		1261	1034	42	32	33	8	7	76	515	443	383	720	66
14	Toruń*	598	—	4	4	6	2	37	1	10	94	232	242	11	1279	590	23	25	21	7	6	45	303	242	244	213	42
15	Warszawa	1496	—	8	14	19	3	518	9	34	218	702	482	29	3432 (15–16)	1474	46	48	51	26	24	167	825	482	3840 (15–16)	1355	68
16	Stolica	1618	—	21	32	34	19	230	9	131	341	572	417	95		1565	43	67	38	14	17	95	804	692		3763	80
17	Wilno	492	—	9	3	11	1	157	3	8	82	172	187	28	459	480	14	17	2	6	1	13	202	265	197	435	51
18	Włocławek	655	—	4	10	9	5	79	5	15	47	212	296	66	813	641	28	21	20	11	7	85	348	208	292	404	65
19	Zagranica*	426	—	—	2	2	—	—	—	2	5	82		—	—	424	15										
20	GKM. pracownicy	46	5	9	7	17	4	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21	GKM. przydz. ewidenc.	15	1	11	3	7	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	Bez przydziału	57	—	18	39	—	57	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—
	Ogółem 1924		6	120	150	275			14	342	2450	9535	10099	1854	24916	—						2680	9372	8208	9101	—	
	Ogółem 1925	22380	8	149	222	237	142	3116	54	465	3097	8450	8663	1012	—	22001	778	474	508	209	182	1658	8707	6691	—	12670	

*) Patrz uwagi umieszczone pod zestawieniami „Ilość męskich drużyn, środowisk i przedsiębiorstw", dotyczące również liczb powyższych.

Ilość męskich drużyn, środowisk i przedsiębiorstw*).

L. p.	CHORĄGIEW	Środowisk	Hufców	Kół Przyjac.	Ogólna ilość druż. 1924 r.	Ogólna ilość druż. 1925 r.	w tem drużyn: Wilcząt	w tem drużyn: St. chłopców	w tem drużyn: Pożarnych	w tem drużyn: Żeglarskich	Zastępów 1924 r.	Zastępów 1925 r.	Ilość drużyn: Gimnazjal.	Ilość drużyn: Szkół powsz.	Ilość drużyn: Seminaryjn.	Ilość drużyn: Rzemieśln.	Ilość drużyn: Wiejskich	Ilość drużyn: Mieszane	Ilość drużyn: Handlow. lub szkół zawod.	Bibljotek	Pism lokalnych	Prenumerow. egz. „Harcmistrza"	Warsztatów	Domów harcers.	Izb harcerskich	Kramów harcers.
1	Białystok	6	2		20	13		13	1				1													
2	Brześć n/B.	20	10	10	38	43*	3	40	—	—	165	144	24	10	3	3	3	—	—	15	—	10	8	—	16	5
3	Katowice	28	11	10	93	49*			—	—		104	5	10	1	10	1	22		26		16	13	—	23	
4	Kielce	12	5	8	21	25						60								4	1		3	1	5	
5	Kowel	9	6	20	31	25	—	25	1	—		81	13	6	3	2	—	—	1	20	—	24	7		12	
6	Kraków	22	12	13	60	58	3	55	—	—	267	169	46	2	3	5	—	2		32	2	33	38	1	37	6
7	Lublin	20	3	4	35	43					157	151	26	10	3	1			3	4	1	8	8	—	16	—
8	Lwów	39	11	38	51	75	3	72	—	—	176	230	68	3	2	1	1	—		52	1	25	10	2	45	
9	Łódź	27	12	48	99	71*	—	71	2	—		228	25	20	7	9	3	7	—	50	2	58	51	—	46	4
10	Płock	5	2	3	20	10	—	10	—	—	69	25	4	3	2	1	—	—		6	—	10	1	1	5	1
11	Poznań	66	17	42	151	155	6	149			486	470	42	40	9	36	8	20		79	1	96	36	—	81	1
12	Radom				27						80															
13	Sosnowiec	19	6	36	43	42	1	41			7	104	6	8	2	5		18	2	30	—	31	31	1	35	2
14	Toruń	12	7	8	48	23*	1	22	—	—		66	9	4	3	3	1	3		21	—	23	12	—	18	—
15	Warszawa	23	9	27	98	46*	—	46	3	1	406	154	15	10	4		—	15	2	34	1	52	30	—	23	6
16	Stolica	1	5	30		43			—	1		150	21	12	2		—	6		35		42	44		26	
17	Wilno	6		5	12	14	—	14				53	6	3	3			2		11		18	7		12	
18	Włocławek	13	6	14	40	28	3	25			76	68	6	10	1	3		3		11	1	13	1		11	
19	Zagranica**	15	6	5	—	15			—	—																
20	G. K. M.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
OGÓŁEM	1924	338	131		887	—	24		5	1		—	307	183	68	134	17	102	10	305	21		306	4	307	34
OGÓŁEM	1925	343	130	321	—	778	20	583	7	2	—	2257	317	151	48	79	17	98	8	431	10	459	300	6	411	25

UWAGA: Puste kratki — brak danych. Kreski — niema danej kategorji.

* — w powyższych liczbach nie uwzględniono danych od drużyn, które nie nadesłały na czas raportów, a mianowicie: Katowice — 28 drużyn, Łódź — 18 drużyn, Toruń — 33 drużyny, Brześć — 12 drużyn, Warszawa — 11 drużyn, oraz niewiadoma ilość z innych chorągwi.

** — Zagranicą istnieją jeszcze polskie drużyny harcerskie w Czechosłowacji, Niemczech, Brazylji, Austrji, Łotwie, Rumunji, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Drużyny te nie należą jednak do Z. H. P. „Zagranica" (dane cyfrowe) zatem obejmuje drużyny Z. H. P. we Francji, Gdańsku i Chinach.

Męskie obozy instruktorskie i dla drużynowych w r. 1925.

Chorągiew	Miejscowość	Ilość dni	Harcerzy + k-nda	Harcerzy × dni
Instruktorskie				
Brześć	Dubica . .	18	21	378
Katowice . . .	Maków . .	30	31	930
Kraków. . . .	Sidzina. .	29	29	841
Lublin + Radom	Czuwajów.	25	31	775
Lwów	Worochta .	38	40	1520
Łódź.	Sulejów .	24	19	456
Poznań. . . .	Dębki . .	22	24	528
Sosnowiec. . .	Łękawa. .	30	38	1140
Warszawa . . .	Wigry . .	27	73	1971
Włocławek . .	Lubień . .	30	38	1140
Wydz. VII G.K.M.	Dębki . .	22	41	902
1925 — 12 Chor.	10 miejsc	295	385	10581
1924 — 10 Chor.	9 miejsc	264	332	9953
Dla drużynowych				
Brześć	Perówka .	25	13	325
Katowice . . .	Dzięgielów	27	28	756
Katowice . . .	Maków . .	14	31	434
Lublin + Radom	Czuwajów.	18	7	126
Łódź.	Sulejów .	25	33	825
Lwów	Worochta .	38	50	1900
Poznań. . . .	Dębki . .	14	38	532
Kowel	Zielona. .	23	21	483
Toruń	Tupadła .	19	23	437
1925 — 9 Chor.	9 miejsc	203	244	5818
1924 — 3 Chor.	3 miejsca	54	121	2146
Poznań — Dla nauczycieli	Dębki . .	22	18	396
DOK. I+N.Z.H.P. Instruktor. P.W.	Zegrze . .	42	80	3360
DOK. I+N.Z.H.P. Łączności P.W.	Zegrze . .	42	58	2436
1925	2 miejsca	106	156	6192
Ogółem 1924 — 11 Chor.	9 miejsc	318	453	12099
Ogółem 1925 — 16 Chor.	15 miejsc	604	785	22591

CAŁOKSZTAŁT

męskiej akcji obozowej letniej w roku 1925.

L. p.	CHORĄGIEW	Ogółem obozów wraz z kursami instruktor.	Ilość harcerzy	Harc. × dni
1.	Białystok . .	1	13	182
2.	Brześć . . .	9	163	2.568
3.	Katowice . .	12	369	7.615
4.	Kielce . . .	1	8	112
5.	Kowel . . .	3	48	1.104
6.	Kraków . . .	28	468	10.698
7.	Lublin . . .	2*	38	901
8.	Lwów . . .	12	220	6.336
9.	Łodź . . .	32	560	15.699
10.	Płock . . .	1	40	1.520
11.	Poznań . . .	64	1393	33.241
12.	Radom . . .			
13.	Sosnowiec. .	4	98	2.940
14.	Toruń . . .	13	323	4.684
15.	Warszawa . .	13	289	6.414
16.	Stolica . . .	32	672	19.986
17.	Wilno . . .	6	83	2.036
18.	Włocławek. .	4	78	2.050
19.	Zagranica . .	1	41	902
20.	NZHP.+DOK. I	2	138	5.796
Razem	1924	118	2.547	60.298
Razem	1925	240	5.042	124.784

*) W Chor. Lubelskiej były oprócz wymienionych jeszcze 4 obozy, z których danych nie otrzymano.

WYDZIAŁ WYKONAWCZY STARSZEGO HARCERSTWA.

L. p.	Miejscowość	Nazwa Koła	Ilość członków: druhen	druhów	razem
1.	Warszawa . .	Koło Harc. Kalisz.	—	17	17
2.	Poznań. . .	Akad. Koło Harc.	38	62	100
3.	Łódź. . . .	Harc. Koło Naucz.	15	9	24
4.	Częstochowa .	Koło St. Harc.	13	8	21
5.	Kraków. . .	Akad. Koło Harc.	28	28	56
6.	Gdańsk. . .	Akad. Koło Harc.	—	16	16
7.	Kamienna-Skar.	Koło St. Harc.	5	18	23
8.	Nancy . . .	Koło St. Harc.	—	15	15
9.	Warszawa . .	Koło Młodzieży Pol. z Syberji i Dal. Wsch.	11	13	24
10.	Warszawa . .	Koło Trzynastak,	—	15	15
11.	Poznań. . .	Koło im. Łazarow.	18	—	18
12.	Nieśwież . .	Koło St. Harc.	3	8	11
13.	Kraków. . .	Zastęp in. „Watra"	—	9	9
14.	Grodziec . .	Koło Star. Harc.	6	7	13
15.	Warszawa . .	Gromada „Włóczęgów"	—	20	20
		Razem . .	137	245	382

W tem 15 instruktorek, 25 instruktorów, 11 kandydatów. Koła 1—8 zarejestrowane, 9—15 zgłoszone.

Prócz tego zgłosiło się Koło Harcerskie w Inowrocławiu, o którem nie mamy danych liczbowych. Wydział posiada informacje o istnieniu Kół w Cieszynie, Żyrardowie, Klubu Harc. w Kowlu; organizuje się Koło Harcerskie b. hufca ekaterynosławskiego.

W zakresie prac programowych: rozesłano ankietę w sprawie programu pracy kół, odpowiedź nadesłało 7 kół; przygotowano materjały do pisma Star. Harc., opracowano regulamin zebrań dyskusyjnych; w przygotowaniu—ramowy regulamin, oraz wzorowy program działalności koła, a także projekt deklaracji ideowo etycznej, który zostanie w drodze ankiety rozesłany i opublikowany. Prócz tego, Wydz. przystępuje do opracowania broszury, zawierającej instrukcje organizacyjne, regulaminy, programy pracy, wskazówki, oparte na dotychczasowych doświadczeniach etc.

Usiłowania Wydz., dążące do powołania do życia pisma perjodycznego St. H., nie doprowadziły do pożądanego wyniku. Powstała wprawdzie spółdzielnia wydawnicza „Watra“, zaczęto nawet zbierać udziały, jednak ze względów finansowych do rozpoczęcia wydawnictwa nie doszło. W zakresie spraw organizacyjnych Wydz. przedewszystkiem starał się wejść w bezpośredni kontakt z kołami; i w tym celu przeprowadzono w okresie sprawozdawczym 7 wizytacyj, w tem 1 w Warszawie, a 6 na prowincji. Jest to dopiero początek tej pracy, jaką należy wykonać dla organizacyjnego zespolenia St. H. Tych 5 prowincjonalnych kół (Poznań, Kraków, Częstochowa, Łódź, Gdańsk), które odwiedzali delegaci Wydz., pozostały w żywszym stosunkowo kontakcie z Wydziałem, z resztą kół utrzymywano stosunki w drodze korespondencji. Wydział rozesłał 4 okólniki i 72 listy, otrzymał 46 listów.

Utrzymywano też kontakt z organizacjami pokrewnemi, a więc z korporacją Akademicką „Spartą”, „Stowarzyszeniem Harcerskiem Studentów w Warszawie“ oraz pośrednio z Harcerskim Klubem Sportowym „Czuwaj”.

DZIAŁ KÓŁ PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA.

Życiowe znaczenie K. P. wzrasta we wszystkich środowiskach, ich sprawność organizacyjna jest naogół jeszcze słaba. Liczebność K. P. wzrosła znacznie w roku sprawozdawczym. Przeszło połowa drużyn ma K. P.

Działalność Kół w większości wypadków ześrodkowuje się głównie na pomocy materjalnej i ma duże znaczenie dla akcji obozowej.

Co się tyczy koordynacji pracy poszczególnych Kół, chociażby na terenie danego Oddziału, to przejawia się ona bardzo słabo i nie widać naogół istotnego wzajemnego współdziałania Kół.

Najczęściej w wydziałach przejawiają jedynie (i to często bardzo słabe) działalność prezydja wydziałów K. P. Gorzej jeszcze przedstawia sie sprawa rejestracji i organizacyjnego uporządkowania K. P. tak w Oddziałach jak w Naczelnictwie. Rejestracji na rok sprawozdawczy, mimo kilkakrotnego przypomnienia, dokonały tylko koła nowowstępujące i te, które brały udział w Zjeździe Walnym; cały szereg Kół obowiązku dorocznej rejestracji nie dopełnił i wpłaty obowiązującej składki rejestracyjnej nie dokonał.

Bardzo opieszale napływają również sprawozdania.

Sprawa K. P. była podnoszona i omawiana na Radzie Naczelnej w listopadzie z podkreśleniem ich pierszorzędnego znaczenia dla racjonalnego rozwoju harcerstwa. Przedstawiciele wszystkich zarządów oświadczyli, iż jedną z pierwszych trosk Zarządów jest uporządkowanie spraw K. P. Trzy Zarządy wykazały dużą energję na tem polu: Łódź, Kraków i Poznań.

Dział K. P. poza korespondencją w sprawie sprawozdań i opłat rejestracyjnych udzielał listownie porad i informacyj w sprawie zakładania K. P., przeprowadził wizytację w Brześciu, Pułtusku, Krakowie i Toruniu. Z wizytacją były połączone odczyty propagandowe o Harcerstwie.

Sprawozdania nadesłały:

Łódź Kół 30. Wydział zorganizował wizytację dla pobudzenia ruchu K. P. na prowincji. Wizytatorów jest kilku. Każdy czuwa nad kilku kołami. Wizytacyj było 14, z tych kilka komisyjnych. Do komisji wizytującej należeli: przewodniczący oddziału, odnośny wizytator, Komendantka i Komendant. Tego rodzaju opiekę wydziału K. P. należy jako bardzo celową i skuteczną gorąco wszystkim Zarządom O. polecić. Obowiązku rejestracyjnego za r. 1925-ty Koła nie dopełniły.

Poznań przysłał najdokładniejsze i bardzo porządnie opracowane sprawozdanie ze stanu pracy 53-ch Kół. Na 53 Koła, 9 sprawozdań nie nadesłały. Naogół Koła pracują bardzo gorliwie; wyróżniają się Koła przy hufcu w Inowrocławiu pod przewodnictwem ks. Cz. Gorsteckiego i w Poznaniu przy druż. J. Zamojskiego pod przew. pułk. Zagłoby Zylera.

Dochód K. P. w r. 1925	23.119,92
Remanent z r. 1924	2.749.54
Razem	25.869.45

Kół 54 (r. 1924 — 45) członków 1929 (1000) osób.

Toruń przysłał sprawozdanie ogólnikowe, skarżące się na obojętność i zanik w pracy w poszczególnych Kołach, zapowiadając przeprowadzenie szeregu wizytacyj. Na 13 Kół tylko 2 z Wejherowa i Grudziądza nadesłały sprawozdania. Sprawozdanie z Grudziądza jak zwykle zasługuje na wyróżnienie,

Warszawa przechodziła bardzo długo trwający okres reorganizacji Wydziału i ani opłat rejestracyjnych, ani sprawozdań nie nadesłała.

Kraków rozwinął energiczną akcję K. P. Wydział obejmuje 29 (1924—25) Kół; członków 896; obecnie dokonuje się ich rejestracji. Dochody K. P. Wydziału Krak. wynosiły 14,619,94 zł. Z prac Kół należy podkreślić zorganizowanie Sekcji opieki nad życiem towarzyskiem młodzieży i budowę stanicy Harcerskiej w Piwnicznej.

Radom Kół 10. Działalność ich bardzo słaba. Dobrze pracują Koła w Ostrowcu i Opatowie.

Wydziały innych Zarządów sprawozdań nie nadesłały.

Sprawozdania z Krakowa, Łodzi i Poznania dowodzą, że dzięki energji poszczególnych jednostek, udaje się przełamać bierność ogółu i zainteresować rodziców zagadnieniami harcerskiemi. Szeroko postawiona akcja rodzicielska daje pracy harcerskiej oparcie materjalne, wytwarza serdeczny stosunek oparty na wzajemnem zaufaniu i przyczynia się najskuteczniej do zwalczania w społeczeństwie uprzedzeń, do metod harcerskich, dając rękojmię ich pogłębienia.

DZIAŁ WYDAWNICTW.

I. Wydawnictwa. 1) „Album Harcerskie" w nakładzie C. K. D. H. — Album składa się z 64 stron druku z stu kilkunastu fotografjami, — ze względu na trudności finansowe C. K. D. H. do piero obecnie ukazało się w sprzedaży, wstrzymała go bowiem drukarnia.

2) „Harcerski Kodeks Honorowy" wydrukowany przez Księgarnię św. Wojciecha w Poznaniu, jako oficjalne wydawnictwo Naczelnictwa.

3) „Dziesięcioro Przykazań", Z. Wasilewskiego.

4) Dział Wydawnictw wydawał lub współpracował w wydawaniu druków organizacyjnych i kancelaryjnych.

5) Z Księgarnią św. Wojciecha w Poznaniu porozumiano się zasadniczo co do wydawania „Bibljoteki Harcerskiej" w objętości 40 arkuszy rocznie, przyczem obecnie przeprowadzana jest szczegółowa korespondencja, co do wydania w r. 1926 następujących wydawnictw: 1) Gawędy o gawędzeniu — O. J. Woronieckiego (w druku). 2) Szkoła Harcmistrza, podręcznik instruktorski — St. Sedlaczek, I część. 3) Rovering of success (Wędrówka do szczęścia) — Baden-Powell, Skaut Naczelny. 4) Aids to scoutsmastership (wskazówki dla skautmistrzów — tenże. 5) Girl Guiding (podręcznik dla dziewcząt) — tenże. 6) Szkoła Harcerza, IV wydanie, przerobione — St. Sedlaczek. 7) Zbiór przepisów harcerskich.

II. Wydawnictwa stałe. 1) Harcmistrz Ukazało się 12 numerów, z tego 8 — 9 razem. Czytelnicy otrzymali 168 stronic druku. Na łamach Harcmistrza zabierało głos 24 osób, a mianowicie; J. Barcikowski, ks. A. Bogdański, Dr. St. Ciechanowski, Wł. Czapliński, St. Czerpa, M. Dybczyński, J. Firstenberg, J. Grabowski, L. Grabowski, O. Grzymałowski, Wł. Nekrasz, J. Ochorowicz, prof. E. Piasecki, St. Sedlaczek, M. Skokowska, T. Strumiłło, A. Suchecka, ks. G. Szmyd, W. Szumanówna, M. Uklejska, Z. Wasilewski, O. J. Woroniecki, ks. Zawadzki, J. Zienkiewiczówna, p. Xiężopolska (tłumaczenie mowy Ojca Św.). Uzyskano autografy J. E. ks. kardynała Kakowskiego i Pana Ministra Oświaty St. Grabskiego.

Harcmistrz rozwija się i pozyskuje sobie — choć bardzo powoli — szereg nowych współpracowników. Brak stale artykułów od bezpośrednich kierowników drużyn, wizytatorów i komendantów, jednak ostatnie miesiące przynoszą pod tym względem pewną poprawę. Redakcja dąży do zwiększenia materjału, zawierającego wskazówki metodyczne i z techniki skautowej, które to działy w stosunku do ideologji, historji i organizacji były dotychczas słabo reprezentowane. Wprowadzenie ilustracyj, płacenie honorarjów, podniosłoby poziom pisma — brak na to funduszów. Rozesłano pisma o współpracę prawie do wszystkich instruktorów.

2) Wiadomości Urzędowe (wychodziły jak „Harcmistrz").

3) „Harcerz", dwutygodnik ilustrowany młodzieży, wychodził pod redakcją prof. Tadeusza Uhmy — numerów wyszło 24 (w tem 11 — 13 podwójny, 13 — 17 potrójny, 23 — 24 podwójny). Harcerz propagował bardzo żywo akcję loterji na budowę Stanicy Związkowej. Miesiące Prawa Harcerskiego znalazły w nim żywy oddźwięk w postaci gawęd — artykułów wstępnych. Rocznice narodowe były omawiane specjalnemi artykułami. Nr. 19 był poświęcony I-szej szkole instruktorskiej w Sromowcach. Z powodu śmierci Żeromskiego Nr. 22 ukazał się w żałobnych obwódkach.

„Harcerz" nawiązał kontakt z wielkimi przyjaciółmi Harcerstwa i na jego szpaltach ukazał się cały szereg artykułów najwybitniejszych pracowników na polu nauki i literatury: Henryka Mościckiego „Tadeusz Kościuszko", Antoniego Ossendowskiego „Moja pierwsza wyprawa", Emilji Sukertowej „Współczesne Mazury", „Mazowsze Pruskie", Zofji Grzymałowskiej „O Stefanie Żeromskim", Stefana Żeromskiego „Odpowiedź na wezwanie", A. Mogilnickiego „Nie traćmy chwili", Juljana Ejsmonda „O czyste serce", Gustawa Simona „Listy do przyjaciół Harcerzy", Stanisława Bełzy „Na walce byków w Madrycie", Władysława Konopczyńskiego „Ks. Stanisław Konarski", J. Kleinera „O prawdziwej wolności" i recenzje pióra znanej na polu krytyki literackiej autorki dr. Zofji Gąsiorowskiej-Szmydtowej.

Czynną współpracę okazali: druhna Czajkowska, druh Grzymałowski, Trzynastka Warszawska, druhny Rena Adamowiczówna i Zienkiewiczówna.

„Harcerz" nawiązał żywą nić sympatji z młodzieżą, czego najlepszym dowodem było nadsyłanie artykułów oraz wiadomości z prowincji.

W październiku sekretarjat Redakcji objęła druhna Gołębiowska.

III. Konferencja redaktorów odbyła się w Łodzi, w ostatnich dniach grudnia 1925 r. jednocześnie z konferencją instruktorów. Uchwały konferencji zamieszczono w Harcmistrzu w Nr. 1 — 2 z r. 1925 na str. 3.

IV. Ocena książek. Zalecono: O. J. Woronieckiego „Gawędy", oraz 2 zbiórki pieśni, p. wizytatora Pęczalskiego i dha St. Łosia.

V. Wycinki i czasopisma. Dział zajmował się kolekcjonowaniem gazet i wycinków. Gazety i pisma przychodziły przeważnie jako wymienne za Harcmistrza. Wycinki prasowe prenumerowano w Infor. Pras. Pols. Pod koniec roku, z chwilą przeniesienie bibljoteki i założenia czytelni w lokalu C.K.D.H. wszystkie pisma i gazety były tam po wykorzystaniu odsyłane.

DZIAŁ PROPAGANDY.

W ciągu swojej pracy w r. 1925 od stycznia do października (potem Dział był nieczynny z powodu braku kredytów) wysyłał Dział Propagandy w dalszym ciągu, jak w r. 1924 artykuły i notatki do 201 pism krajowych (w tem stale do 48, sporadycznie do 153) i zagranicznych.

Artykułów otrzymał Dział 76, notatek, grupowanych po 3—6 w całości p.t. Komunikaty wysłano w roku sprawozdawczym w ilości 6400 egzemplarzy.

Do gazet zagranicznych w liczbie 21, wysłano artykułów i wiadomości 294 egzemplarze.

W Dziale pracowało osób 9, w tem stale 2. Od października wstrzymaliśmy stosunki z prasą z powodu braku funduszów na prowadzenie tej pracy.

Maszyna do pisania i do odbijania syst. „Roneo", które obsługiwały Dział Propagandowy, znajdują się obecnie do dyspozycji Naczelnictwa w lokalu Boduena 4 m. 1.

DZIAŁ ZAGRANICZNY.

Rok 1925 przypada na okres mało ciekawy i b. trudny dla naszych stosunków z organizacjami zagranicznymi.

Zakaz rządu wyjazdów zagranicę i znany rozkaz Nacz. wstrzymujący wszystkie wyjazdy, przerwał przygotowania kilku wycieczek, między innymi wycieczki do Anglji, na krótki czas przed terminem wyjazdu, oraz zupełnie już zorganizowaną podróż do Francji. Z tego też powodu nie mogliśmy wysłać znaczniejszej reprezentacji na Zlot Skautów Katolickich zwołany do Rzymu z okazji Roku Świętego.

Odwołanie przed samym terminem wszystkich wycieczek bardzo skomplikowało pracę działu, całkowicie niwecząc jego zamierzenia oraz wywołując przykrą sytuację w stosunku do organizacji, z którymi wymienił wycieczki. Rozsyłając pismo wyjaśniające wstrzymanie naszych wyjazdów, staraliśmy się wytłomaczyć to przyczynami natury wyższej. Nie było to łatwem, trudno bowiem było zrozumieć zagranicą, że wstrzymanie w kraju kilkudziesięciu skautów może wpłynąć na polepszenie sytuacji finansowej państwa (tak bowiem rozumowano).

Najprzykrzejszym było niedojście do skutku wycieczki do Anglji. Dział Zagr. przywiązywał wielką wagę do tych odwiedzin, zważywszy, że od 1913 r. w Anglji nie była żadna polska drużyna.

Może jeszcze gorszem było to, że wśród siedmiu tysięcy skautów zgromadzonych w Rzymie w czasie Zlotu Skautów Katolików było tylko dwuch harcerzy polskich. Na zjazd ten przyjechało poza katolikami nawet cały szereg drużyn protestanckich (z samej Anglji było 800 skautów). Raporty ambasady polskiej przy Watykanie b. mocno zwróciły uwagę na złe wrażenie, jakie zrobił tak słaby udział Polaków.

Pomimo tych przeszkód, udało się Działowi Zagr. nawiązać z szeregiem organizacyj osobisty kontakt. W tym celu wykorzystano wyjazdy poszczególnych instruktorów, czy to w sprawach prywatnych, czy to tych, którzy jako urzędnicy Min. Spr. Zagranicznych odbywali podróże służbowe. W ten sposób wznowiono i zacieśniono węzły przyjaźni z Belgją, Estonją, Finladją, Francją i Łotwą.

Pozatym praca Dz. Z. sprowadzała się do intensywnego korespondowania ze wszystkiemi organizacjami skautowymi. Otrzymano 289 listów, wysłano 417.

Bardzo ożywiona z naszej strony była w tym roku propaganda przez wysyłanie zagranicę książek o Polsce. Wszystkie związki oraz wybitniejsi działacze skautowi otrzymali po francusku lub angielsku książki p. t. „Polska współczesna" oraz małe broszurki „Handbook of Poland".

Dla wzbogacenia naszej literatury harcerskiej Dz. Zagr. uzyskał prawo na bezpłatne tłomaczenie na język polski 4 książek zagranicznych z tego 2-ch gen. Baden Powella.

Na koniec musimy podkreślić poparcie jakim Dz. Zagr. stale się cieszył ze strony Koła Przyj. Dz. Zagr. Z.H.P. oraz Min. Spr. Zagr. bez czego żadna praca na szerszą skalę nie byłaby możliwą.

Wobec istnienia nadal ciężkiej sytuacji kraju Dz. Zagr. na rok 1926 postawił sobie bardzo zwężony program działania. Najgłówniejszemi etapami pracy na ten okres będzie wyjazd naszej reprezentacji na konferencję Instruktorską do Kandersteg, na Zlot Rover Skautów (starszych sk.) przyjęcie wycieczki duńskiej, oraz zaproszenie szeregu instruktorów łotewskich na nasze kursy i obozy.

DZIAŁ SKARBOWY.

Wszystkie dotychczasowe sprawozdania skarbowe Naczelnictwa za lata ubiegłe ograniczały się do zestawień wpływów i wydatków przewidywanych zwykle w budżetach rocznych Naczelnictwa, jako też obejmowały dość luźne objaśnienia o gospodarce i majątku całego Związku i to w formie przytoczonych kilku danych z bardo niedokładnych, na czas nienadesłanych sprawozdań Zarządów Oddz.

Dział Skarbowy w roku 1925 uważał za rzecz konieczną przystąpienie wreszcie do objęcia choćby narazie w formie ewidencyjnej, gospodarki majątkowej całego Związku, tak aby sprawozdanie za rok ten dawało obraz stanu majątkowego nietylko Naczelnictwa, ale całego Związku Harcerstwa Polskiego.

Naczelnictwo, jako prawny jedyny administrator majątku całego Związku musi do takiej formy sprawozdania swoje doprowadzić, i o ile w tym roku jeszcze Działowi Skarbowemu to się całkowicie nie udało, to jednak sama ta zasada w sprawozdaniu obecnem będzie podkreślona najmocniej, aby już w najbliższej przyszłości do takiej formy można było sprawozdania skarbowe doprowadzić.

W roku 1925 należyte urzeczywistnienie tej zasady nie było możliwe z następujących powodów: Prawne formalności związane z istnieniem całego Związku, a w szczególności jego Oddziałów w byłych czterech dzielnicach nie są jeszcze przeprowadzone. Stąd wszelkie regulowanie spraw związanych z prawem własności majątku związkowego na całym obszarze Rzeczypospolitej jest zazwyczaj utrudnione. Następną przyczyną była ta, że Związek do dziś pracuje przedewszystkiem nad organizacją swoją w głównym swoim kierunku t. j. wychowawczym, sprawy gospodarcze i finansowe zwykle są odkładane na drugi plan i w tych sprawach niema dotąd należytego zorganizowania całego aparatu obejmującego cały Związek. Aparat taki, wymagający pracowników stałych, nie poświęcających się pracy społecznej dorywczo, odpowiedzialnych i do pewnego stopnia uzdolnionych fachowo w dziedzinie rachunkowości i książkowości, nie może działać należycie posługując się w pracach swoich jedynie pracownikami niepłatnymi, ludźmi najlepszej woli, ale zajętymi bardzo swojemi osobistemi sprawami, nie mogącymi poświęcić ściśle określonych codziennie godzin pracy dla Związku.

Charakter organizacji Związkowej wymaga jednak, by wychowawcze cechy celów i żądań organizacyjnych były respektowane i w gospodarce finansowej Związku, a może przedewszystkiem w tej gospodarce. W pracach swoich Dział Skarbowy chciał położyć nacisk na należyte załatwianie spraw skarbowych, nie chodziło już tyle o same finansowe wyniki tej gospodarki, ile o uregulowanie tych wszystkich zaległości, które w okresach ubiegłych wskutek braku stałego i konsekwentnie działającego aparatu były zaniedbane.

Sprawozdanie cyfrowe wykazuje dobitnie, że takich spraw jest dużo i że na przyszłość nie należy dopuszczać do powstawania takich zaległości w takich rozmiarach.

Samo zestawienie majątkowe w zestawieniu na dzień 31.12.25 r. wymaga omówienia w poszczególnych jego pozycjach.

Pozycja 1, 2 i 3 jako salda gotówkowe nie podlegają objaśnieniom, natomiast poz. 4 „Nieruchomości" — zł. 15 — musi być objaśniona, a mianowicie: są to przeważnie legaty i zapisy na rzecz Związku Harcerstwa Polskiego, które wreszcie musiały wejść do zestawienia majątkowego Związku H. P., lecz wskutek nieuregulowania prawnych formalności związanych z przejęciem tych zapisów dziś jeszcze wartości w rzeczywistym szacunku nie przedstawiają i musiały być brane tylko ewidencyjnie po 1. — złotym. Według naszych danych, które zebraliśmy w potycji tej pomieściliśmy następujące legaty i zapisy:

Oddział w Brześciu n/B: 5 dziesięcin ziemi w maj. „Perówka"

Oddział w Kielcach: Suchedniów Zachodni pow. Kielecki (6 morgów ziemi z domem)

Oddział w Krakowie: Stanica Harcerska w Piwnicznej (w budowie)

Oddział w Krakowie: Boisko (dzierżawa)

„ w Lwowie: do wyjaśnienia z „Sokołem" zapis ś. p. Burzyńskiego

Oddział we Lwowie: pos. Rzęsna Ruska

„ „ folw. Kamienica, gm. Karaczyn

„ w Łodzi. 17132 m. kw. leśnego terenu w gm. Chociszew

Oddział w Płocku: kamienica

„ „ działka

„ w Poznaniu: szkoła instr. w Łowęcinie (dzierżawa)

Oddział w Sosnowcu: maj. Łękawa

„ „ działka 2-morgowa w Porębie Mrzygłockiej

Oddział w Włocławku: plac w Kutnie

Poz. 5 „Ruchomości" obejmuje wartość inwentarza zarządów Oddziałów, które podały nam w sprawozdaniach rocznych wykazy tych ruchomości wraz z ich wartością. Nie obejmuje liczba ta majątku drużyn, które w postaci sprzętu harcerskiego i obozowego majątek posiadają znaczny, dający się określić z raportów rocznych drużyn, nadsyłanych już w roku 1926, a więc do zestawień bilansowych za rok 1925 nie nadających się. Te dwie pozycje, jako umieszczone na podstawie nadesłanych zestawień Zarządu Oddziału o tyle wymagały omówienia, że będą się one zmieniały w następnych bilansach w znacznym stopniu, a zmiany ich zależeć będą nie tylko od faktycznego przyrostu czy ubytku ich wartości, ale i od ściślejszego, czy mniej ścisłego podania przez Zarządy Oddziałów odnośnych spisów. Bilans Związku należałoby więc dziś nazwać inwentarzem majątku związkowego na 31 grudnia, roku 1925, bo na stworzenie bilansu w ścisłym tego słowa znaczeniu nie pozwala brak aparatu skarbowego, działającego sprawnie na terenie całego Związku. Wszelkie bowiem wysiłki Działu Skarbowego w kierunku zdobycia dokładnych i pewnych danych od Zarządów Oddziałów rozbijały się o te wszystkie przyczyny na które Dział Skarbowy powoływał się w swoim sprawozdaniu za rok 1924 (str. 41), a które w roku bieżącym nietylko nie zmniejszyły się, ale w związku z ogólnym kryzysem ekonomicznym być może, że się zwiększyły.

W tem samem zestawieniu majątkowem w poz. 11 figuruje suma z 44,948,01 należna od Oddziałów. Otrzymamy ją z porównania dwuch pozycji umieszczonych w zestawieniu IV a mianowicie poz. „Zaległe opłaty Naczelnictwu" mniej „Należności ze Zlotu Narodowego".

W zestawieniu L. II po stronie wpływów poz. 4 składa się z następujących sum, a mianowicie: czysty zysk z nalepek 3,290.42; czysty zysk ze sprzedaży znaczków harcerskich w sumie 2.178,70 złotych, na resztę zaś składają się sumy wpłacane na pokrycie niedoboru za rok 1924 oraz różne drobne ofiary.

Po stronie rozchodów w tem zestawieniu na pozycję wyrównawczą „Nadwyżka dochodów" w sumie 27,991,83 zł. składają się:

1.	pokrycie niedoboru 1924 r. .	zł. 5.069.55
2.	Saldo Nacz. w Centr. Kom. D. H.	zł. 9.469.45
3.	Zarząd Oddziału Warszawskiego	zł. 5.000.—
4.	Dłużnicy	zł. 1.163.39
5.	Saldo r-ku różnych	zł. 2.287.78
6.	Inwentarz.	zł. 612.30
7.	Saldo kasy i P.K.O.	zł. 4.389.36
		zł. 27.612.83

Zestawienie L. III wykazuje nam dosadnie niemożliwość zestawienia realnego preliminarza budżetowego w jego dziale przychodów: przewidywane dochody wpływają w minimalnej części i muszą być zastąpione dochodami, które trudno przewidzieć wogóle, a tembardziej w dokładnej ich wysokości. Wynikałaby z tego konieczność oparcia budżetu Związku jedynie tylko na własnych dochodach organizacyjnych, lecz uskutecznienie tej zasady uniemożliwia nam brak wszelkiej łączności skarbowej z Oddziałami, jako podległemi jednostkami skarbowemi. Suma zaległości w opłatach organizacyjnych podana w zestawieniu IV, a mianowicie 53.891.56 zł. i od instruktorów (zestawienie L. I) 1.322.40 zł. dowodzi nam lekceważenia wszelkich obowiązków organizacyjnych połączonych ze zbieraniem opłat i wyklucza narazie wyłączne oparcie się na dochodach własnych.

Nie pomógł w tej sprawie, ani Zjazd Skarbników zwołany w kwietniu 1925 roku przed samym Zjazdem Walnym, ani też korespondencja Działu Skarbowego, która w roku 1925 wyraziła się liczbą 2163 listów.

Z tych też powodów Dział Skarbowy stanie przed Zjazdem Walnym z wnioskiem przystosowania do takiego stanu rzeczy preliminarza budżetowego na rok 1926, jako też zatwierdzenia planu zorganizowania aparatu skarbowego w taki sposób, aby ściąganie opłat organizacyjnych dawało gwarancję nietylko lepszych wyników finansowych, ale też nadzieję, że młodzież harcerska zostanie lepiej wychowaną w poczuciu swych obowiązków skarbowych w stosunku do organizacji i potrafi zapewnić sobie większe fundusze na pracę organizacyjną.

W sprawozdaniu niniejszem nie możemy pominąć tej pomocy, jakiej doznaliśmy w naszych niedomaganiach skarbowych od ludzi z poza Harcerstwa, którzy czyto w formie udzielenia kredytów, czy też ułatwienia ich, czy też swoimi światłemi radami pomogli nam nietylko rok ubiegły przetrwać, ale i posunąć pracę naszą naprzód.

Wymienić tutaj musimy: p. min. Stanisława Grabskiego, p. min. Władysława Raczkiewicza, p. gen. Dyr. Cz. Wroczyńskiego, p. prez. Stanisława Karpińskiego, p. pułk. Anatola Minkowskiego, p. posła Henryka Popowskiego, p. prez. Edwarda Missunę, p. Stanisława Ołtarzewskiego, p. prez. Stefana Uhmę.

Tym wszystkim, jako też Ministerstwu Oświaty, Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych i Generalnej Dyrekcji Służby Zdrowia, Koleji, Dyrekcjom: Banku Polskiego, Banku Gospodarstwa Krajowego, Pocztowej Kasy Oszczędności w Warszawie, Miejskiej Kasy Oszczędności w Lwowie, Ziemskiego Banku Kredytowego we Lwowie Oddział w Warszawie, Banku Związku Spółek Zarobkowych w Warszawie, składamy serdeczne podziękowania za Ich życzliwość i okazaną cenną pomoc Związkowi Harcerstwa Polskiego.

I. BILANS ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO na dzień 31 grudnia 1925 roku.

Stan czynny.

1. Kasa N. Z. H. P. . zł.	3.356.51	
2. P.K.O. 1550 . . . „	39.10	
3. PKO. 12322 „Związkowa Stan. Harc.. „	993.75	zł. 4.389.36
4. Kasy Zarz. Oddz.. . . . . . . „		6.110.51
5. Nieruchomości . . . . „		15.00
6. Ruchomości . . . . „		50.247.55
7. Inwentarz Naczelnictwa . . . . „		5.843.75
8. Centr. Kom. Dost. Harc. . . . „		9.469.45
9. C. K. D. H. — kapitał obrotowy . „		23.932.74
10. Aktywa w przedsięb. Zarz. Oddz. „		4.696.79
11. Dłużnicy:		
Zarz. Oddziałów. zł.	44.948.01	
Instruktorzy . . „	1.322.40	
Różni . . . . „	1.163.39	„ 47.433.80
12. Z.O. Warszawa na walkę z alkohol. „		5.000.00
13. Dłużnicy Zarz. Oddz.. . . . . . „		4.336.00
14. Różni . . . . „		2.307.78
		zł. 163.782.73

Stan bierny.

1. Rezerwa na walkę z alk. w Z.O.Warsz. zł.		5.000.00
2. Wierzyciele Zarz. Oddz. . . . . „		1.177.00
3. Różni . . . . „		20.00
		zł. 6.197.00
Majątek . . . . . zł.	129.593.90	
Nadwyżka dochodów „	27.991.83	
Majątek na dzień 31 grudnia 1925 r.		„ 157.585.73
		zł. 163.782.73

Warszawa, dnia 18 marca 1926 roku.

Buchalterka: (—) *E. Strzyżewska.*

p. o. Skarbnik: Z. H. P. (—) *H. Karczewski.*

Komisja Rewizyjna: Przewodniczący: (—) *Wojciech Rudnicki.*
Członkowie: (—) *Mir. Sawicki.*

III. Zestawienie dochodów i rozchodów za 1926 r. w porównaniu z budżetem.

Nr.	Nazwa pozycji	Preliminowano	Otrzymano
1	Pogłówne młodz. 37.000 à 1. — z 1925 r.	37.000.—	5.203.19
2	Składki członków czynnych 600 à 6.— .	3.600.—	1.580.50
3	„ „ współdz. 100 à 6.— . .	600.—	266.—
4	Wpisowe K.P.H., K.S.H. i czł. N.R.H. . .	1.400.—	979.62
5	10% dochodów Zarządów Oddziałów . . .	3.000.—	792.98
6	C. K. D. H. 1% od obrotu	3.600.—	1.268.16
7	Zwrot części wyd. na kurs korespondenc.	2.000.—	--
8	„ „ „ na objazdy instr. . .	1.000.—	--
		52.200.—	10.090.45
9	Dochody własne (zaległości) za rok 1924 .	—	9.897.51
10	Zasiłki Państwowe	—	34.900.—
11	Zasiłki na Dz. Zagr. (Druż. Pol. zagr.) . .	—	9.600.—
12	Ofiary i Dochody niestałe	—	15.224.94
13	Różni	—	262.—
		—	79.974.90

Nr.	Nazwa pozycji	Preliminowano	Wydano
1	Pensje pracowników stałych.	25.750.—	21.816.—
2	Administracja i kancelarja	2.500.—	3.580.35
3	Wizytacje (objazdy instr.):		
	a) stałe miesięczne	3.600.—	802.37
	b) do kursów i obozów letnich . .	3.400.—	764.10
4	Zjazdy, odprawy i konferencje	750.—	234.—
5	Zawody o I druż. Rzeczp. (zwrot wyd. sędziów, dyplomy, nagrody)	2.200.—	86.20
6	Kursy i kolonje	1.200.—	—
7	Ognisko wyszkolenia instruktorów	2.000.—	770.95
8	Kurs Korespondencyjny	3.700.—	—
9	Praca Działów Programowych	1.500.—	300.—
10	Subwencja na „Harcmistrza“	1.000.—	—
11	Propaganda.	1.000.—	2.935.10
12	Na ewentualne zwiększenie p. 3 i 4 zgodnie z uchwałą Zjazdu Walnego . .	3.600.—	—
		52.200.—	31.289.07
13	Wydawnictwa	—	5.866.56
14	Dział Zagraniczny (Drużyny Polskie zagranicą)	—	9.599.53
15	Amortyzacja lokalu	—	3.333.34
16	Czynsz za lokal	—	1.333.33
17	Różne.	—	561.24
	Razem wydano. . .	—	51.983.07
	Nadwyżka dochodów	—	27.991.83
			79.974.90

Warszawa, dnia 18 marca 1926 roku.

B u c h a l t e r k a:
(—) *E. Strzyżewska.*

p. o. S k a r b n i k Z. H. P:
(—) *H. Karczewski.*

IV Zestawienie majątkowe Zarządów Oddziałów na dzień 31 grudnia 1925 roku według nadesłanych wykazów przez Zarządy Oddziałów i ksiąg N. Z. H. P.

ODDZIAŁY	Nieruchomości	Ruchomości	Gotówka w kasie	Aktywa w przędsiębiorstw.	Należność od drużyn	Neleżność ze Zlotu Narodow.	Dłużnicy	RAZEM	Zaległe opłaty Naczelnictwu	Wierzyciele	Różne	RAZEM	POZOSTAŁOŚCI Aktywa	POZOSTAŁOŚCI Passywa
1. Białystok . .	—	—	—	—	—	238.76	—	238.76	1.827.43	—	—	1.827.43	—	1.588.67
2. Brześć n/B .	1	5.934.—	—	—	—	342.04	—	6.277.04	2.514.30	—	—	2.514.30	3.762.74	—
3. Katowice . .	—	—	—	—	—	84.80	—	84.80	6.730.70	—	—	6.730.70	—	6.645.90
4. Kielce . . .	1	—	20.48	—	—	42.54	—	64.02	2.257.80	—	—	2.257.80	—	2.193.78
5. Kraków . . .	2	13.942.70	—	—	—	136.90	—	14.081.60	3.402.24	—	—	3.402.24	10.679.36	—
6. Kowel . . .	—	—	—	—	—	483.57	—	483.57	1.757.15	—	—	1.757.15	—	1.273.58
7. Lublin . . .	—	—	—	—	—	668.12	—	668.12	2.674.41	—	—	2.674.41	—	2.006.29
8. Lwów . . .	4	—	—	—	—	781.58	—	785.58	5.180.20	—	—	5.180.20	—	4.394.62
9. Łódź . . .	1	12.701.35	5.506.56	—	—	878.32	2.951.—	22.038.23	2.664.08	—	—	2.664.08	19.374.15	—
10. Płock . . .	2	—	—	—	—	48.76	—	50.76	1.194.00	—	—	1.194.00	—	1.143.24
11. Poznań . . .	1	3.062.50	224.81	4.243.94	900.—	911.06	—	9.343.31	6.648.78	—	—	6.648.78	2.694.53	—
12. Radom . . .	—	—	23.91	452.85	—	210.80	—	687.56	1.390.52	—	—	1.390.52	—	702.96
13. Sosnowiec. .	2	13.207.—	334.75		—	609.42	—	14.153.17	2.979.77	—	—	2.979.77	11.173.40	—
14. Toruń . . .	—	—	—	—	—	469.96	—	469.96	2.816.59	—	—	2.816.59	—	2.346.63
15. Włocławek .	1	—	—	—	—	226.60	—	227.60	2.595.70	—	—	2.595.70	—	2.368.10
16. Warszawa . .	—	—	—	—	—	2.623.50	—	2.623.50	6.198.47	—	—	6.198.47	—	3.574.97
17. Wilno . . .	—	1.400.—	—		485.—	186.82	—	2.071.82	1.059.42	344.-	833.-	2.236.42	—	164.60
	15	50.247.55	6.110.51	4.696.79	1.385.—	8.943.55	2.951.—	74.349.40	53.891.56	344.-	833.-	55.068.56	47.684.18	28.403.34

Warszawa, dnia 18 marca 1926 roku.

Buchalterka:

(—) *E. Strzyżewska.*

p. o. Skarbnika Z. H. P.:

(—) *H. Karczewski.*

II. ZESTAWIENIE PRZYCHODÓW i ROZCHODOW NACZELNICTWA ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO za rok 1925.

Wpływy		
1. Dochody własne	zł.	19.987.96
2. Zasiłki państwowe	„	34.900.—
3. Zasiłek na Dział Zagraniczny (Druż. Polsk. zagr.)	„	9.600.—
4. Ofiary i Dochody Niestałe	„	15.224.94
5. Różne	„	262.—
	zł.	79.974.90

Rozchody		
1. Pracownicy	zł.	21.816.—
2. Wizytacje i Zjazdy	„	1.800.47
3. Administracja, kancelarja, porz. lokalu	„	3.580.35
4. Wydawnictwa i Propaganda	„	8.801.66
5. Ognisko Wyszkolenia Instruktorów	„	770.95
6. Dział Zagraniczny (Druż. Polskie Zagran.)	„	9.599.53
7. Różne i nieprzewidziane*	„	5.614.11
razem wydatków	zł.	51.983.07
nadwyżka dochodów	„	27.991.83
	zł.	79.974.80

*) pozyc. 5, 9, 15, 16, 17 zestawienia III.

Warszawa, dnia 18 marca 1926 roku.

Buchalterka: *(—) E. Strzyżewska.*

p. o. Skarbnik Z. H. P.: *(—) H. Karczewski.*

Komisja Rewizyjna: Prewodniczący: (—) *Wojciech Rudnicki.*
Członkowie: (—) *M. Sawicki.*

PROTOKÓŁ.

Komisji Rewizyjnej Związku Harcerstwa Pol.

Dnia 12 i 19 marca 1926 roku w lokalu Naczelnictwa Związku Harcerstwa Polskiego zebrała się Komisja Rewizyjna Związku Harcerstwa Polskieso w osobach poniżej podpisanych i w obecności p. o. Skarbnika Z. H. P. dha Henryka Karczewskiego, stwierdziła:

1. że książki buchalteryjne, prowadzone systemem amerykańskim są w należytym porządku, a poszczególne pozycje książkowe są zgodne z dowodami kasowemi i buchalteryjnemi,

2. że bilans Związku Harcerstwa Polskiego t. j. Naczelnictwa i Oddziałów na dzień 31 grudnia 1925 roku został zamknięty sumą z 163.782.73 (sto sześćdziesiąt trzy tysiące siedemset osiemdziesiąt dwa złote siedemdziesiąt trzy grosze),

3. majątek Związku Harcerstwa Polskiego na dzień 31 grudnia 1925 roku został ustalony na sumę z 157.585.73 (sto pięćdziesiąt siedem tysięcy pięćset osiemdziesiąt pięć złotych siedemdziesiąt trzy grosze), przytem Komisja Rewizyjna zaznacza, że w powyższej sumie figuruje suma z 44.948.01 (czterdzieści cztery tysiące dziewięćset czterdzieści osiem złotych jeden grosz) jako zaległości w opłatach organizacyjnych tytułem wpisowego. pogłównego oraz dziesięciny od dochodów za 1924 i 1925 r. Wobec powyższego Komisja Rewizyjna wnosi, aby powyższy bilans przez Zjazd Walny Związku Harcerstwa Polskiego został zatwierdzony i Naczelnictwu Z. H. P. zostało udzielone absolutorjum.

Przewodniczący: (—) *Wojciech Rudnicki.*
Członkowie: (—) *Mir. Sawicki.*

CENTRALNA KOMISJA DOSTAW Z. H. P.

Bilans nasz oraz Rachunek Zysków i Strat są obrazem buchalteryjnym działalności C. K. D. H. w okresie sprawozdawczym. Oceny naszej działalności na podstawie tylko tych cyfr nie można wydawać. Przy wydawaniu sądu musimy wziąć pod uwagę i inne czynniki, które spowodowały, że nie wykazujemy finansowych zysków pracy. Czynników tych jest wiele, najważniejszemi zaś— to brak własnego kapitału i oparcie się w następstwie na kapitale obcym, uzyskiwanym w formie kredytów krótkoterminowych.

Kredyt ten mimo ulg, stosowanych dla nas kosztuje od $2^1/_2$ do 3% miesięcznie, co przy kapitale zł. 100.000 powoduje wydatki, związane z opłatą procentów w wysokości do zł. 30.000 rocznie. Wprawdzie na R-ku Zysków i Strat figuruje tylko pozycja zł. 6.777.37, jako opłata procentów w roku 1925, lecz pozycja ta jest jedynie saldem R-ku Procentów i Prowizji. Na zmniejszenie się jej wpłynęły prowizje od rozmaitych imprez, przeprowadzonych przez C. K. D. H. jakoto nalepki, sprzedaż znaczków Z. H. P. i prowizje od sprzedaży komisowej towarów. Zrównoważenie rachunku procentów rachunkiem prowizji jest stale dążeniem naszem i temu należy przypisać rozmaite imprezy przez nas projektowane. Dla tej polityki finansowej kierujemy się stale wytyczną, przyjętą z konieczności przy zakładaniu instytucji t. zn. obracać obcym kapitałem, a na procenty zarobić.

Nie mniej znaczną, a zarazem ciekawą jest w R-ku Zysków i Strat pozycja kosztów administracyjnych i handlowych w łącznej sumie zł. 31.883.30 czyli przeciętnie zł. 2.657 — miesięcznie. Zyski nasze brutto za cały rok operacyjny wynoszą sumę zł. 46.870.87, czyli miesięcznie zł. 3.905.90, tu mamy więc nadwyżkę miesięczną około 1.300.— Tak przedstawiałby się nasz R-k Zysków, gdyby obroty nasze były też miesięcznie równomierne, a nawet śmiemy twierdzić, że gdybyśmy mogli utrzymać obroty nasze na wysokości obrotów z miesięcy letnich—to zyski nasze byłyby znaczne.

Najlepiej zilustruje to wykaz obrotów miesięcznych, który niżej zamieszczamy.

Wykaz obrotu towarowego C.K.D.H. w r. 1925.

Styczeń	Zł.	5.399.70
Luty	„	6.567.69
Marzec	„	12.838.11
Kwiecień	„	23.214.07
Maj	„	22.482.92
Czerwiec	„	20.320.75
Lipiec	„	11.948.41
Sierpień	„	9.201.12
Wrzesień	„	6.235.14
Październik	„	3.399.51
Listopad	„	2.330.19
Grudzień	„	2.878.61

Zestawienie tych obrotów najlepiej ilustruje charakter instytucji, którą możnaby nazwać sezonową, gdyż największych obrotów dokonujemy w miesiącach letnich i wiosennych, w których drużyny czynią zakupy na obozy. Specjalnie jednak w tym roku należy zwrócić uwagę i na dalszy okres. Gdy w miesiącu lipcu mamy obrotu zł. 11.948.51, w miesiącu sierpniu zł. 9.201.12. W miesiącach, w których młodzież już na obozach przeważnie bawiąca, żadnych zakupów nie dokonuje, to w miesiącu takim, jak wrzesień, w którym młodzież zjeżdża do szkół, obrót nasz maleje znacznie, do sumy zł. 6.235.14, a w miesiącu grudniu, w którym w związku z świętami Bożego Narodzenia zwykle obrót nasz w stosunku do września wzrastał przeszło o 100% w roku 1925 zmalał o 100%. Ten spadek obrotów da się zupełnie wytłumaczyć ogólną sytuacją w handlu, a specjalnie w handlu tego rodzaju, jak nasz. Wysokość obrotu towarowego jest jednak związana nietylko z zyskami i stratami, lecz także z kosztami administracji. Koszta administracji przy obrotach z miesiąca marca, kwietnia, maja, czerwca nie przekraczają procentowo dzisiaj ogólnie przyjętego procentowo obciążenia, natomiast w innych miesiącach są już nieproporcjonalnie wysokie, a w listopadzie, grudniu wynoszą przeszło 100%. Należałoby nam wysnuć z tego wniosek o konieczności zastosowania jaknajdalej idących oszczędności. Stosujemy je też. Już od miesiąca października zmniejszyliśmy pobory pracowników przeciętnie o 20%, nie licząc uprzednio przeprowadzonej redukcji personalnej (3 osoby). Na dalsze jednak redukcje nie możemy sobie pozwolić, gdyż ucierpiałaby na tem sprawność instytucji. Dzisiaj administracja jest w ten sposób podzielona, że jedna osoba prowadzi odpowiedni dział: i tak buchalterja — 1 osoba, korespondencja i maszyna — 1 osoba, w sklepie — 2 ekspedjentów, 1 kasjerka, 1 goniec, księgarnia — 1 osoba, administracja „Harcmistrza" i „Harcerza" — 1 osoba, ekspedycja — 1 osoba. W biurze i składzie też 1 goniec. Kierownictwo biura i sklepu tak handlowe, finansowe, jak i administracyjne— 1 osoba. O ile zaś do tego weźmiemy pod uwagę, że buchalterja nasza prowadzi nietylko rachunkowość C. K. D. H., lecz „Harcerza" i „Harcmistrza", „Loterji", znaczków, że cały personel wykonuje też pracę przy tych wszystkich działach, to z tego widać, że zbytecznego personelu niema.

Redukcja personalna na miesiąc zastoju nie jest do pomyślenia, wobec tego, że utrzymujemy li tylko personel konieczny do prowadzenia działów zasadniczych. Personel ten w miesiącach letnich nie jest zwiększany, natomiast zwiększamy tylko czas pracy, który przeciętnie wynosi 10 godzin. W miesiącach zimowych niema zbyt wielkiej różnicy w czasie pracy, gdyż przeprowadzanie zamknięć rocznych książek, bilans, sprawozdanie wymagają dodatkowej pracy. Nietylko te jednak są powody utrzymania personelu obecnego: jednym z bardzo ważnych i decydujących powodów to ten, że w miesiącach zastoju ilość odbiorców zasadniczo nie ulega zmianie, lecz tylko sumy zakupów się zmniejszają, a administracja nie zależna jest od sum, lecz od ilości pozycyj, które muszą być księgowane.

Jest możność zmiejszenia personelu, ale równocześnie musi się zmniejszyć kontrolę działów towarowego i ekspedycyjnego, zaprowadzoną na żądanie naczelnych władz i Komisji Rewizyjnej. Zmienienie jednak tej kontroli da oszczędność dwóch osób najwyżej, musi zaś spowodować zarzuty unikania przez nas kontroli. Na taki zarzut nie chcemy się narażać. Organizować zaś personel specjalnie na miesiące obrotu naszego, nie jest dobrem wyjściem, gdyż mogłoby spowodować zamieszanie w administracji, a w następstwie nawet straty znaczniejsze, jak obecne, spowodowane skutkiem zatrzymania personelu w sezonie zimowym. Środków zaradczych szukamy innemi drogami: wprowadzeniem działów podanych uprzednio, które dają nam możność zdobycia przynajmniej częściowego pokrycia na administrację.

Bardzo ważnym środkiem zaradczym byłoby zorganizowanie u nas działu zimowego sportu i ekwipunku i nie wątpimy, że z czasem dojdziemy do tego, zwłaszcza, gdy tylko zdobędziemy odpowiedni kapitał obrotowy własny, a nie cudzy, gdy będziemy w stanie zorjentować się, na jakie obroty w tych działach liczyć można. C. K. D. H jest jeszcze instytucją bardzo młodą, która dopiero szuka dróg i czasami najlepsze obliczenia zawodzą nas. Dowodem tego: na podstawie obrotów naszych za miesiące letnie obliczyliśmy że mając przynajmniej 50% obrotów takich w miesiącach jesiennych i zimowych, możemy a nawet musimy pomyśleć o rozszerzeniu się. Postanowiliśmy też zdobyć niezbędny dla nas lokal obszerniejszy, nabyliśmy go, lecz cóż, zastój miesięcy jesiennych i zimowych przekonał nas o złudzie obliczeń, opartych na przeszłości. Niema jednak złego, coby na dobre nie wyszło.

W lokalu tym nietylko pomieściliśmy biura C.K.D., ale nadto zaczęliśmy urządzać Związkową Świetlicę Harcerską, w której skupia się dzisiaj nieomal że całe Harcerstwo w Warszawie, a więc Naczelnictwo na posiedzenia, Główna Kwatera—na zebrania instruktorów, Starsze Harcerstwo—na biura i zebrania dyskusyjne i bibljotekę. Zarząd Oddziału Warszawskiego—na posiedzenia. Komenda Chorągwi Żeńskiej, Zebrania Zarządu Oddziału i Wydziałów poszczególnych, Koła Przyjaciół, Klub Instruktorski—na zebrania i Chór, oraz na zebrania drużyn, które nie mają się gdzie pomieścić. Jak widać z tego, nabyciem lokalu przyczyniliśmy się znacznie do ożywienia życia Harcerstwa w Warszawie i do stworzenia ośrodków życia towarzyskiego.

Po omówieniu pozycji, które nam dają straty, musimy objaśnić dwie pozycje, które straty nasze za rok 1925 w sumie zł. 2.025.74, całkowicie z nadwyżką znaczną pokrywają. Jedna z tych pozycji to suma zł. 3.333.33, wynikająca z 33% amortyzacji nabycia lokalu oraz suma zł. 1.672.72 jako 10% amortyzacji ruchomości naszych. Amortyzacji tych mogliśmy w tym roku nie uskuteczniać, zwłaszcza, o ile by nam zależało na wykazywaniu zysków, lecz chcemy raczej stan nasz przedstawić gorzej, nauczeni doświadczeniem i zawodami przeszłości.

Do sprawozdania niniejszego musimy dodać jeszcze omówienie naszej działalności z punktu widzenia finansowego.

Nietylko handel przyborami harcerskiemi jest naszym celem. Zamierzenia nasze sięgają dalej, a mianowicie do przeprowadzenia imprez, któreby przysporzyły funduszy na cele ogólno-związkowe. Jedną z takich akcyj—według jednych nie bardzo udatną, według innych więcej, była loterja.

Czynne zangażowanie się nasze w loterję rozumiemy nietylko, jako objęcie strony administracyjnej, lecz także finansowej. Już od pierwszej chwili rozpoczęcia tej imprezy dzielimy się naszemi bardzo skromnemi środkami finansowemi i cały zapas wolnej i zdobytej kredytem gotówki lokujemy w loterję. Nie chcemy tu mówić o trudnościach finansowych, jakie nam loterja przysporzyła, gdyż są one poza nami, lecz musimy poruszyć konsekwencje tych trudności, zwłaszcza, że rozmaicie są interpretowane. Wyraziły się one w niepunktualnym kryciu zobowiązań. Ta niepunktualność nie była wywołana bagatelizowaniem zobowiązań, czy też zaniedbaniem terminów, lecz tylko niedotrzymywaniem zabowiązań w stosunku do nas. I tu należy szukać winy naszej rzekomej niesolidności, o którą niestety, posądzani jesteśmy przedewszystkiem na terenie Harcerstwa. Instytucje bowiem tak finansowe, jak przemysłowe i handlowe, nie mają o nas tego mniemania, a najlepszym tego dowodem niech będzie to, że i w dzisiejszych czasach korzystamy z kredytu tak gotówkowego, jak i towarowego.

Był jeden moment bardzo ciężki—w miesiącu październiku, lecz wtedy Naczelnictwo w zrozumieniu sytuacji, wywołanej nie naszą winą, wpłaciło nam sumę zł. 20.000. — jako pokrycie należnych nam: salda debetowego za rok 1924 w sumie zł. 7.440, na które składały się: deficyt "Harcmistrza", i „Wiadomościach Urzędowych" za r. 1924, wydatki działu propagandy, pokrycie zaległości za wybrane towary. Sumą tą pokryło też Naczelnictwo deficyt „Harcerza" za rok 1925 w sumie zł. 6.381. Działu Propagandy w sumie zł. 2.935.—zł. 3.333.33 zwróciło nam Naczelnictwo za koszt nabycia lokalu i zł. 1.333.—tytułem zwrotu kosztów utrzymania lokalu za czas od 1/VIII—do 31/XII 1925 r. Zwrotem tych sum, któreśmy w ciągu roku sprawozdawczego Naczelnictwu zaawansowali, umożliwiło nam Naczelnictwo pokrycie najpilniejszych zobowiązań, uratowało w bardzo dużej mierze opinję naszą, jako wypłacalnej instytucji i pomogło przetrwać do czasu, kiedy kapitał ulokowany w towarze będzie uruchomiony w sezonie letnim 1926 r. i zużyty na spłatę zaszych zobowiąań.

Dane statystyczne.

Biura C.K.D.H.

korespondencja — listów weszło	5551
— „ wyszło	4117
cenników wysłano wysłano	4000
asygnat na krzyże	289

Buchalterja.

asygnat przychodowych	758
„ rozchodowych	1050
odcinków za wpłaty C.K.D.H.	3787
„ „ „ Loterji	4232

Ekspedycja towaru.

miejscowych. . . .	793	paczek
zamiejscowych . . .	1629	„

Harcmistrz.

listów weszło . . .	1743	sztuk
„ wyszło . . .	981	„
Wysyłka numerów miesięcznie przeciętnie		900 egz.
Wpłat przez P. K. O. i na miejscu w kasie		2632 egz.

Harcerz.

listów weszło . . .	1197	sztuk
„ wyszło . . .	1032	„
Wysyłka numerów miesięcznie przeciętnie		1800 egz.
Wpłat przez P. K. O. i na miejscu w kasie		1783 egz.

„Związkowa Świetlica"

W lokalu C.K.D.H. przy ul. Boduena rozporozpoczęto urządzać„ Związkową Świetlicę Harcerską". W czasie od 1 października do 31 grudnia 1925 r. korzystały z niej na zebrania: Rada Naczelna,Naczelnictwo,Główne Kwatery,Komendy Chorągwi Męskich i Żeńskich, Zarząd Oddziału Warszawskiego, Kurs Instruktorski, Starsze Harcerstwo, Wydział Kół Przyjaciół Zarządu Oddziału, Wydział Drużyn Zagranicznych, Redakcja Harcerza, Komitet Przysposobienia Wojskowego, Koło Sybiraków, Klub Harcerski i gromada Instruktorska, i oraz poszczególne Drużyny Męskie i Żeńskie (przeszło 20 instytucyj). Ogółem odbyło się zebrań około 70-iu przy obecności przeszło 1.500 osób. W cyfry powyższe nie wliczamy stałego urzędowania Komend Chorągwi Żeńskich, Działu Starszego Harcerstwa, Wydziału Zagranicznego G. K. M. Biblioteki i Czytelni Głównych Kwater, oraz zebrań Komisji Loteryjnej. Wszystkie te zebrania odbywały się bez żadnych kosztów dla urządzających z wyjątkiem urzędowania Komendy Chorągwi Żeńskiej, która ponosi pewną część (100 zł. miesięcznie) kosztów utrzymania lokalu.

BILANS CENTRALNEJ KOMISJI DOSTAW Z. H. P. w dniu 31 grudnia 1925 roku.

STAN CZYNNY.

Kasa gotowizna		4.846.95	
P. K. O. 536 — pozostałość na r-ku.		57.28	
Bank Związku Ziemian pozostałość na rachunku		80.—	4.984.23
Towary: a) w (magazynie) sklepie		52.078.97	
„ b) w (sklepie) magazynie		41.453.35	
„ c) wysłane odbiorcom		1.696.05	95.228.37
Wydawnictwa.			
a) Harcmistrz — remanent	3.198.25		
prenumerata za 1925 r.	516.96	3.715.21	
b) Harcerz — remanent	1.189.—		
prenumerata za 1925 r.	642.50		
P. K. O. — 10020	55.31	1.886.81	5.602.02
Różni dłużnicy.			
Pozostałość na rachunkach			37.562.06
Weksle.			
Pozostałość podług wykazu			1.125.—
Loterja.*			
a) P.K.O. 9606 pozostałość na r-ku		111.70	
b) Komitety loteryjne - pozostałość		18.401.79	
c) Fanty — poz. 2016½ pacz. 0.2		4.033.—	
d) Komitety loteryjne, r-k komisowej sprzedaży paczek z mydłami — pozost. 7715½ p. á 250		19.228.75	
e) Fabryka „Tlen“ w Lwowie — pozostałość na rachunku		4.267.13	46.102.37
Ruchomości — pozostałość			15.054.50
Sumy przechodnie.			
pozostałość do decyzji Naczelnic. 33% kosztów wynajmu lokalu przy ulicy Boduena 4.		3.333.33	
33% czynszu komornianego za II-e półrocze r. b. na ul. Boduena 4		1.333.34	
Wpłata 3.III.25. za bilety		15.—	4.681.67
Straty.			
Strata C. K. D. H. za rok operacyjny 1925		2.025.74	2.025.74
			212.365.96

STAN BIERNY.

Różni wierzyciele.			
Pozostałość na rachunkach		18.815.71	
Ziemski Bank Kredytowy.			
Pozostałość na rachunkach		5.186.60	
Akcepty.			
Pozostałość akceptów p/g wykazu.		100.070.—	
Wydawnictwa.			
a) Harcmistrz — prenum. 1926	143.80		
b) Harcerz — prenumerata 1926	163.80	307.60	
Loterja.*			
a) Fabryka „Tlen“ we Lwowie — R-k komisowej sprzedaży paczek — pozostałość 10.707 paczek á 2	21.414.—		
b) Rezerwa na ew. straty 7715½ á 50 różnicy ceny	3.857.75		
Rezerwa na manco paczek	2.000.—	27.271.75	
Naczelnictwo Z. H. P.			
Pozostałość na r-ku bieżącym		9.469.45	
Kapitał obrotowy Z. H. P.			
Pozostałość kapitału obrotowego.		23.932.74	185.053.85
Zysk.*			
Prowizoryczny zysk na loterji			27.312.11
			212.365.96

Warszawa, dnia 31 gruduia 1925 roku.

KAZ. PIĘTCZANKA — Buchalterka
UHMA CZESŁAW — Kierownik
HENRYK KARCZEWSKI — Przew. Zarz. Kom.
BOLESŁAW RUTKOWSKI — Członek Zarz. Kom.

*) Patrz str. 26

RACHUNEK ZYSKÓW i STRAT CENTRALNEJ KOMISJI DOSTAW Z. H. P. na rok 1925.

STRATY.		
Koszty Administracji.		
pensja kierownika i pracowników	26.154.—	
Koszty Handlowe.		
wydatki różne, jak koszty wysyłki towaru, lokalu, utrzymanie porządku, światło, opłaty pocztowe, stemplowe i tp.	5.729.30	
Premje.		
rabaty udzielone od sprzedanego towaru	2.687.15	
Procenty.		
procenty, koszty prolongat i protest. weksli	6.777.37	
Prowizje.		
wypłacone i zaliczone prowizje	2.226.80	
Różnica Kursu.		
na frankach fr. przy kupnie namiotów.	315.94	
Amortyzacja lokalu przy ul. Boduena.		
33% kosztów wynajmu lokalu	3.333.33	
Amortyzacja Ruchomości.		
10% amortyzacja ruchomości za 1925.	1.672.72	48.896.61
Budowa Stanicy Harcerskiej		
wydatki wszelkie, związane z akcją loterji	102.944.37	
Premje Fantowe.		
koszty kupna fantów loteryjnych.	24.919.09	127.863.46
Z y s k.		
prowizoryczny zysk na loterji*		27.312.11
		204.072.18

ZYSKI.		
Towary.		
zysk brutto na sprzedanym towarze	43.348.80	
Sklep.		
zysk brutto na sprzedanem w sklepie towarze od I/X do 31/XII-25	3.522.97	46.870.87
Fanty.		
zysk brutto na sprzedanych paczkach z mydłami		155.175.57
Strata.		
czysta strata C. K. D. H. w roku operacyjnym 1925.		2.025.74
		204.072.18

Warszawa, dnia 31 grudnia 1925 roku.

Kaz. Piętczanka
buchalterka.

Uhma Czesław
kierownik.

Henryk Karczewski
Prz. Kom. Zarz.

Członkowie: *Bolesław Rutkowski*

*) Patrz str. 26.

ZESTAWIENIE RACHUNKOWE „HARCMISTRZA" za 1925 rok.

Straty			Zysk		
Koszty Administracji . . .	2.225.94		Wpłaty za prenumeratę . .	10.656.42	
Koszty Handlowe	1.132.96		Remanent	3.198.25	
Koszty nakładu	7.350,—		Należności od prenumeratorów	516.96	14.371.63
Zwrot prenumeraty za 1925.	1.034.—				
Prenumerata 1926	163.80	11.906.70			
Czysty zysk przelany na r-k N. Z. H. P.		2.464.70			
		14.371.63			14.371.63

ZESTAWIENIE RACHUNKOWE „HARCERZA" za 1925 rok.

Straty			Zysk		
Koszta Administracji . . .	2.438.43		Wpływy z prenumeraty . .	7.235.66	
„ Handlowe	835.12		Zasiłki	2.500.—	
„ Klisz	1.795.51		Remanent	1.189.—	
„ Nakładu	12.652.64		Należności od prenumeratorów	642.50	11.567,16
Zwroty w gotówce za prenumeratę	62.60		Strata przeniesiona na rachunek N. Z. H. P.		6.381.03
Prenumerata za 1925 rok .	163.89	17.948.19			
		17.948.19			17.948.19

(—) *Kaz. Piętczanka* buchalterka (—) *Czesław Uhma* kierownik (—) *Henryk Karczewski* Prz. Zarz. Kom. Członkowie: *Bolesław Rutkowski*

Warszawa, dnia 25 marca 1926 r.

PROTOKÓŁ.

Komisja Rewizyjna w osobach p.p. Wojciecha Rudnickiego i Mirosława Sawickiego—w obecności p. Henryka Karczewskiego, skarbnika Z. H. P. i członka finansowego Komitetu C. K. D. H. (inni członkowie C. K. D. H. złożyli swoje mandaty) zbierała się w dniach 12, 19, 25 marca b. r. w lokalu C. K. D. H. Buduena № 4.

Kierownik handlowy C. K. D. H. p. Czesław Uhma przedstawił bilans zamknięcia na 31 grudnia 1925 r. w sumie zł. 212.365.96, oraz R-k zysków i strat, wykazujący straty C. K. D. H. w sumie zł. 2.025, 74 i rachunek loterji fantowej zysków prowizorycznych w sumie zł. 27.312,11.

Komisja Rewizyjna stwierdza następujące:

1-o przedstawiony inwentarz C. K. D. H. podpisany przez członka Kom. finansowej C. K. D. H. i kierownika administracyjnego znalazła w porządku, oraz że księgowość i kontrola towarowa prowadzone są prawidłowo, a poszczególne pozycje są zgodne z dowodami kasowemi, podpisanemi przez kierownika C. K. D. H.

2-o wydatki administracyjne i handlowe C. K. D. H. w roku bilansowym są nadmiernie wielkie, wynoszą przeszło 40% w stosunku do osiągniętego obrotu, że wobec ogólnego zastoju i małego obrotu, koszta powinny być znacznie zmniejszone, sama zaś C. K. D. winna być przekształcona na samowystarczalną jednostkę gospodarczą, posiadającą odrębną osobowość prawną.

3-o loterja fantowa nie dała rezultatów spodziewanych nietylko z powodu ogólnego kryzysu, nierozsprzedania całej ilości projektowanej biletów, lecz i z powodu wadliwej organizacji, braku należnego poczucia odpowiedzialności w komitetach loteryjnych i u poszczególnych osób, zalegających ze zwrotem należności, oraz wskutek nadmiernych kosztów administracyjnych i organizacyjnych.

4-o rzeczywisty dochód z loterji fantowej może być ustalony dopiero wówczas, gdy będzie zakończona likwidacja i będą wypłacone, lub wyegzekwowane względnie skreślone pozostałe zaległości i że w tym celu likwidacja loterji fantowej powinna być przeprowadzona szybko i energicznie.

5-o komisja rewizyjna poleca nowowybranej komisji finansowej C. K. D. H. ułożenie możliwie oszczędnościowego budżetu na rok 1926 r. tak, aby fundusze społeczne nie były zużywane na spłaty długów C. K. D. H. i na pokrycie kosztów administracyjnych. Przy tem komisja rewizyjna uważa, że dowody kasowe powinny być kontrasygnowane przez członka Komisji Finansowej.

(—) *Wojciech Rudnicki.*

(—)*Mirosław Sawicki.*

Dnia 27 marca Komisja Loteryjna po dokładnem ustaleniu swoich rachunków przesłała do Zarządu C. K. D. H. protokół, podający zmiany obciążeń rachunków loteryjnych za pobrane bilety na dzień 31 grudnia treści następującej:

PROTOKÓŁ

Komisji Loterji Fantowej na budowę Związkowej Stanicy Harcerskiej w Warszawie z dnia 27 marca 1926 r.

1. Komisja Loterji, zatwierdzając zestawienie rachunków Loterji na dzień 31 grudnia 1925 roku, wykazujące saldo należności od komitetów Loteryjnych za pobrane bilety i paczki w sumie 28,768,93 zł. postanowiła z sumy tej w sprawozdaniu swoim za rok 1925 odpisać sumę z 15,000—(słownie: piętnaście tysięcy złotych) jako rozerwę na pokrycie wierzytelności, których przypuszczalnie wyegzekwować nie będzie można.

2. Komisja postanowiła zarezerwować sumę 5,000.—z (słownie: pięć tysięcy złotych) na pokrycie ewentualnych strat, które mogą powstać wskutek niezwrócenia przez Komitety Loteryjne paczek z wyrobami fabryki „Tlen", pozostałych od niesprzedanych biletów.

Powyższe postanowienia Komisja powzięła jedynie w tym celu, ażeby przy zestawieniu przez Centralną Komisję Dostaw Harcerskich bilansu za rok 1925 w obliczeniu prowizorycznych zysków z Loterji na 31 grudnia 1925 roku rezerwy takie były uwzględnione. Tem nie mniej Komisja Loterji z żadnych ze swych uzasadnionych wierzytelności z tytułu rozrachunków z Komitetami Loteryjnemi za bilety i paczki nie rezygnuje.

(—) W. Jakubowski, (—) St. Czajkowska, (—) J. Samulakówna, (—) Uhma Tadeusz, (—) M. Biesiadowa, (—) Nowak, (—) Z. Diewanowski.

Komisja Loteryjna poleciła wnieść do bilansu C. K. D. H. powyżej wymienione dane cyfrowe.

C. K. D. H. mając już jednak książki za rok 1925 protokułem Komisji Rewizyjnej zamknięte, zmiany te będzie mogła wprowadzić dopiero w roku 1926.

Dla dokładnego zilustrowania prowizorycznych zysków i strat Loterji podajemy pozycje, które w myśl powyższego należałoby zmienić w następujący sposób:

Strona czynna.

Poz. Loterja punkt b. Komitety Loteryjne, pozostałość będzie	28,768,93	
zamiast.	18,401,79	
aktywa wzrosną o różnicę .		10,367,14
Poz. Loterja punkt d. Komitety Loteryjne winne za pozostałe paczki	19,288,75	
obecnie będzie	14,351,25	
aktywa zmniejszą się o . .		4,937,50
wobec powyższego Strona Czynna zwiększy się o		5,429,64

Strona bierna.

Poz. Loterja punkt b. Rezerwa na ewent. straty będzie	15,000,—	
zamiast	3,857,75	11,142,25
rezerwa na ewent. manco paczek będzie	5,000,—	
zamiast	2,000,—	3,000,—
wobec powyższego Str. Bierna zwiększy się o		14,142,25

R-k Strat i Zysków.

Prowizoryczny Zysk na Loterji zostałby zmniejszony z wykazanej sumy 27.312.11 zł. na 18.599.50 zł. przyczem zysk brutto na sprzedanych paczkach z mydłami zamiast 155.175.52 zł. będzie 146.462.96 zł.

KOMISJA LOTERYJNA.

Z końcem września 1924 r. powołało Naczelnictwo do życia Komisję Loteryjną pod przewodnictwem dh Antoniego Czerwińskiego, polecając jej przeprowadzenie nad wyraz trudnego i odpowiedzialnego zadania — mianowicie urządzenie loterji fantowej na budowę Związkowej Stanicy w Warszawie.

W myśl przygotowanego budżetu, Komisja Loteryjna, której organem wykonawczym na czas trwania loterji stała się C.K.D.H., zawarła umowę z fabryką „Tlen" we Lwowie, która miała dostarczyć paczek dodawanych do każdego losu, przeprowadziła druk biletów, prospektów, broszury agitacyjnej dha St. Sedlaczka p. t. „W Polsce będzie lepiej"—wydrukowano jej 30.000 egz., zorganizowała instruktorów loteryjnych w liczbie 16, którym polecono bezpośrednie dotarcie do wszystkich środowisk i przeprowadzenie całej akcji rozsprzedaży losów w oparciu na miejscowych siłach, głównie Kołach Przyjaciół, komendach hufców i drużyn, względnie Zarządach Oddziałów.

Termin loterji, wyznaczony początkowo na kwiecień 1925 r. musiała Komisja Loteryjna przesunąć na koniec czerwca, wobec tego, że akcja cała mimo wielkich wysiłków ze strony Komisji Lot. posuwała się bardzo powoli i w marcu stanęła Komisja wobec groźnego niebezpieczeństwa deficytu i narażenia skarbu Z.H.P. na wielkie straty materjalne, nie mówiąc już o moralnych, gdyby w myśl prospektu chciała przestrzegać terminu ciągnienia.

Popłynęła więc w dalszym ciągu praca, a chociaż przedłużenie czasu całej akcji musiało pociągnąć za sobą przekroczenie budżetu, to jednak wyniki dowiodły, że pomysł przesunięcia terminu był szczęśliwy, gdyż nie tylko przy ostatecznej likwidacji okaże się mały coprawda, ale zysk, lecz równocześnie mowy już niema o zaangażowaniu skrom-

Zestawienie rachunków Loterji Fantowej na budowę Związkowej Stanicy Harcerskiej na dzień 31 grudnia 1925 roku.

L. p.	Oddział	BILETY – Winien – Zostało na rachunku w 1925 r. biletów	BILETY – Winien – Inne obciążenia	BILETY – Winien – Razem do wyliczenia biletów	BILETY – Ma – Wpłacono pieniądze za sprzedanych biletów	BILETY – Ma – Inne uznania	BILETY – Ma – Zwrócono niesprzedanych biletów	BILETY – Ma – Razem uznano r-k za biletów	BILETY – Saldo biletów na 31/XII 1925 r.	ZŁOTE – Winien – Za bilety pozostałe na rachunku w 1925 r.	ZŁOTE – Winien – Inne obciążenia	ZŁOTE – Winien – RAZEM	ZŁOTE – Ma – Wpłacono za sprzedane bilety	ZŁOTE – Ma – Inne uznania	ZŁOTE – Ma – Uznano r-k za zwrócone bilety	ZŁOTE – Ma – Razem uznano r-k sumą	ZŁOTE – Saldo na 31 XII 1925 r.
1	Lwowski . .	7.029	51	7.080	3.784	61	2.894	6.739	341	35.145.—	332,80	35.477,80	18.918,10	382,80	14.470.—	33.770,90	1.706,90
2	Lubelski . .	6.028	3	6.031	3.846	3	1.714	5.563	468	30.140.—	15.—	30.155.—	19.233.—	15.—	8.570.—	27.818.—	2.337.—
3	Wileński . .	2.665	—	2.665	2.149	—	477	2.626	39	13.325.—	—	13.325.—	10.748,12	—	2.385.—	13.133,12	191,88
4	Warszawski .	20.177	405	20.582	11.654	405	8.011	20.070	512	100.885.—	2.025.—	102.910.—	58.275,75	2.025.—	40.055.—	100.355,75	2.554,25
5	Wołyński . .	2.800	—	2.800	2.164	—	499	2.663	137	14.000.—	—	14.000.—	10.820.—	—	2.495.—	13.315.—	685.—
6	Brzeski . . .	5.800	28	5.828	4.213	28	1.254	5.495	333	29.000.—	140.—	29.140.—	21.066,80	140.—	6.270.—	27.476,80	1.663,20
7	Białostocki .	4.138	—	4.138	2.758	—	708	3.466	672	20.690.—	—	20.690.—	13.790.—	—	3.540.—	17.330.—	3.360.—
8	Łódzki . . .	7.279	—	7.279	4.130	—	2.662	6.792	487	36.395.—	—	36.395.—	20.648,47	—	13.310.—	33.958,47	2.436,53
9	Włocławski .	2.200	—	2.200	499	—	1.597	2.096	104	11.000.—	—	11.000.—	2.497.—	—	7.985.—	10.482.—	518.—
10	Sosnowiecki .	3.645	—	3.645	3.302	—	343	3.645	—	18.225.—	188.—	18.413.—	16.510.—	188.—	1.715.—	18.413.—	—
11	Pomorski . .	3.569	14	3.583	3.079	14	356	3.449	134	17.843,11	70.—	17.913,11	15.392,86	70.—	1.780.—	17.242,86	670,25
12	Śląski . . .	3.500	—	3.500	1.656	—	1.080	2.736	764	17.500.—	—	17.500.—	8.281,10	—	5.400.—	13.681,10	3.818,90
13	Kielecki. . .	3.050	—	3.050	1.140	—	1.534	2.674	376	15.250.—	—	15.250.—	5.704,78	82,50	7.670.—	13.457,28	1.792,72
14	Płocki. . . .	2.350	—	2.350	770	—	1.383	2.153	197	11.750.—	—	11.750.—	3.852.—	—	6.915.—	10.767.—	983.—
15	Radomski . .	4.600	100	4.700	2.463	100	1.930	4.493	207	23.000.—	500.—	23.500.—	12.315.—	500.—	9.650.—	22.465.—	1.035.—
16	Poznański. .	7.480	3	7.483	4.116	3	2.458	6.577	906	37.400.—	26,37	37.426,37	20.573,70	26,37	12.290.—	32.890,07	4.536,30
17	Krakowski. .	3.150	1	3.151	1.678	1	1.376	3.055	96	15.750.—	5.—	15.755.—	8.390.—	5.—	6.880.—	15.275.—	480.—
		89.460	605	90.065	53.401	615	30.276	84.292	5.773	447.298,11	3.302,17	450.600,28	267.016,68	3.434,67	151.380.—	421.831,35	28.768,93

(—) *Jan Grabowski* sekretarz. (—) *Uhma Tad.* (—) *Nowak.* (—) *A. Czerwiński.* (—) *Z. Dziewanowski.* (—) *St. Czajkowska.* (—) *J. Samulakówna.* (—) *Leontyna Trzetrzewińska.* (—) *M. Biesiadowa.*

nego majątku Z.H.P. celem pokrycia groźnego wówczas deficytu.

Przekroczenia budżetowe wahają się między 20% a 50%. N. p. na druki, plakaty, broszurę agitacyjną i t. p. przeznaczono w budżecie 6.000, wydano ponad 8.400, na koszty administracji przeznaczono 16.000 wydano 19.865.05. Największe przekroczenia sum były w pozycji instruktorów objazdowych (ponad 50%). Ale te przekroczenia zalicza komisja do najbardziej celowych wydatków dla względów organizacyjnych ogólnych. Istotnie dzisiaj już można stwierdzić, że te objazdy środowisk, zainicjowane przez Komisję Loteryjną, pozostały jako niewątpliwy zysk.

Nieustanną troską Komisji Lot. były skutki moralne, jakie mogła wywołać w niepożądanym kierunku prowadzona akcja.

Jeśli więc naogół jesteśmy w możności stwierdzić, że w wielu wypadkach obawy Komisji były płonne, to jednak nie cofnęliśmy się przed złożeniem Naczelnictwu obrazu tych przekroczeń organizacyjnych, jakie zaobserwowaliśmy na poszczególnych terenach naszej działalności.

Ze smutkiem musimy podkreślić, że wzniosłe hasła o wartości kadr harcerskich nie wytrzymały tej ogniowej próby, jaką istotnie była wielka impreza loterji. Niepunktualność młodzieży, brak poczucia odpowiedzialności Zarządów Oddziałów, lekkomyślność, obojętność niektórych kół starszego społeczeństwa, które tylko w pewnym stopniu mogą tłumaczyć usterki w pomyśle i organizacji loterji, złożyły się na smutne wyniki akcji loteryjnej.

Reasumując całość naszej pracy, musimy stwierdzić, że prócz tego, co nas bardzo boli, widzimy z drugiej strony zupełnie wyraźnie dodatnie strony naszej pracy. Nigdy dotąd Z.H.P. nie miał możności dokonania w ciągu 8 miesięcy tylu objazdów (559). dotarcia do tak odległych od centrum zakątków. A chociaż stworzenie tej możliwości doprowadziło wydatki organizacyjno-administracyjne loterji do wielkich rozmiarów, nie dając równocześnie tego wyniku finansowego, o jaki przedewszystkiem dbać winna była Komisja, to jednak tych wydatków nie wolno nam uważać ani za zbyt wysokie, ani za nieodpowiednie, o ile patrzymy w dalszą przyszłość harcerstwa, o ile stajemy na stanowisku powiększenia ogólnego dobra Z.H.P.

Ponadto działalność propagandowa Komisji Loteryjnej przyniosła również owoce ogólniejsze, nie wyłącznie dla sprawy loterji. I na terenie całej Polski i poza jej granicami zaznajomiono liczne kręgi czytelników za pośrednictwem prasy o idei harcerskiej, o naszej organizacji i jej pracach. Dzięki tej pracy propagandowej harcerstwo stało się instytucją nie tylko miłą, ale też znaną i coraz lepiej zrozumiałą dla całego społeczeństwa. Taki zaś zysk jest istotnie wielki.

Kom. odbyła 22 posiedzeń, podkomisja likwidacyjna, wyłoniona celem zbadania indywidualnych zaległości i przekazania spraw do organizacyjnego działania Naczelnictwa — 10 posiedzeń.

Ostateczna likwidacja nastąpi zapewne w ciągu miesiącu lub najdalej dwóch. Dzisiaj stwierdzić musimy, że o ile nasi dłużnicy wywiążą się ze swych zobowiązań, Komisji wytężona naprawdę praca prócz zysków organizacyjnych, da także zyski materjalne, które będą stanowiły skromny zasiłek na budowę stanicy w Warszawie.

Opuszczenia w sprawozdaniu.

Str. 9. W spisie członków Komitetu Stowarzyszeń P. W. na 5 miejscu winien być wymieniony „Związek Sokolstwa Polskiego".

Str. 14. W sprawozdaniu „Harcmistrza" opuszczono nazwiska dhów.: J. Giertycha i St. Czapiewskiego, stale współpracujących w dziale kroniki.

Str. 12. W wykazie obozów instr. opuszczono obóz wyd. VII. w Hohberg koło Rouffach w Alzacji, 18 uczest., 19 dni, 513 harc. × dni. Ogółem w r. 1925 było zatem ob. instr.: 16 miejsc, 623 dni, 812, uczest. 23104 harc. × dni, a wogóle obozów męskich 241, harc. z nich 5069, harc×dni 125297.